

Statens vegvesen

E39 Smiene - Harestad

Kommunedelplan med konsekvensutredning
DELTEMARAPPORT KULTURMILJØ

Region vest
Ressursavdelingen
Planseksjonen
1. desember 2011

FORORD

Statens vegvesen har utarbeidet forslag til kommunedelplan med konsekvensutredning. Målsettingen er å få avklart trasé og kryssplassering for en trafiksikker kyststamveg med høy standard for gjennomgangstrafikken og betjening av lokaltrafikken mellom Stavanger og Randaberg.

Planprogrammet for E39 Smiene – Harestad ble fastsatt den 16.12.2010 i Randaberg kommune og Stavanger kommune. Planarbeid skjer med hjemmel i plan- og bygningslovens § 11-12 og § 3-7. Stavanger og Randaberg kommuner er ansvarlig planmyndighet for arbeidet med kommunedelplanen og konsekvensutredningen.

Tiltakshaver og ansvarlig for konsekvensutredningen er Statens vegvesen Region vest. Asplan Viak AS er engasjert til å gjennomføre enkelte deltema i konsekvensutredningen av prissatte og ikke prissatte konsekvenser.

Denne rapporten omhandler deltema kulturminner og kulturmiljø. Utredningen skal bidra til best mulig utforming av vegtiltaket, og gi planmyndighetene grunnlag for å behandle og vedta planene. Vedtatt løsning skal så legges til grunn for reguleringsplanlegging og bygging.

I utredningsprosessen er det gjennomført møter med ekstern samarbeidsgruppe fra Stavanger kommune, Randaberg kommune, Rogaland fylkeskommune og Fylkesmannen i Rogaland. I tillegg har fagpersoner fra Statens vegvesen deltatt i arbeidet.

Ansvarlig for planarbeidet i Statens vegvesen har vært Frode Aarland. Kjell Arne Valvik, Asplan Viak, har vært ansvarlig for deltema kulturminner og kulturmiljø. Rapporten blir offentliggjort på følgende nettside:

<http://www.vegvesen.no/Vegprosjekter/e39smiendaharestad>

Statens vegvesen Region vest

01. desember 2011

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Sammendrag.....	6
1.1	Innledning	6
1.2	Beskrivelse av tema	6
1.3	Metode	6
1.4	Konsekvensutredning.....	7
1.5	Avbøtende tiltak	8
2	Tiltaket	10
2.1	Bakgrunn.....	10
2.2	Vegstandard.....	11
2.3	Vegelementer.....	14
2.4	Plan og influensområde.....	14
2.5	Beskrivelse alternativene	17
2.6	Massehåndtering.....	21
2.7	Anleggsgjennomføring	21
3	Grunnlag og metode.....	22
3.1	Nasjonale, regionale og lokale mål og retningslinjer	22
3.2	Fagtema kulturminner og kulturmiljø i planprogrammet	23
3.3	Verdi	24
3.4	Omfang	25
3.5	Konsekvenser	26
4	Kulturminneloven.....	27
4.1	Definisjoner kulturminner og kulturmiljø	27
5	Kulturhistorisk utvikling	28
6	Kulturmiljø og verdivurdering	31
6.1	KM 1 – Tastatorget.....	31
6.2	KM 2 – Nedre Tasta	36
6.3	KM 3 – Høye	40

6.4	KM 4 – Austre Goa / Rygg.....	42
6.5	KM 5 – Grødem.....	46
6.6	KM 6 – Harestad	49
6.7	KM 7 – Todneim.....	53
7	Omfang- og konsekvensvurdering.....	57
7.1	0-alternativet	57
7.2	Alternativ 1	57
7.3	Alternativ 3	62
7.4	Samlet konsekvensvurdering og oppsummering	65
8	Avbøtende tiltak	67
9	Rigg- og anleggsområde	69
10	Vurdering av potensial for funn av automatisk fredete kulturminner	70
11	Oppfølgende undersøkelser.....	73
12	Litteratur og kilder	74

1 SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Statens vegvesen har utarbeidet forslag til kommunedelplan med konsekvensutredning. Målsettingen er å få avklart trasé og kryssplassering for en trafikksikker kyststamveg med høy standard for gjennomgangstrafikken og betjening av lokaltrafikken mellom Stavanger og Randaberg.

Denne rapporten omhandler deltema kulturminner og kulturmiljø. Utredningen skal bidra til best mulig utforming av vegtiltaket, og gi planmyndighetene grunnlag for å behandle og vedta planene. Vedtatt løsning skal så legges til grunn for reguleringsplanlegging og bygging.

Arbeidet med konsekvensutredningen for deltema kulturminner og kulturmiljø er utført av arkeolog Kjell Arne Valvik, Asplan Viak. Feltarbeidet ble utført den 13.04.2011. Planområdet er befart med tanke på synlige automatisk fredete kulturminner og kulturminner fra nyere tid. I forbindelse med feltarbeidet er det også gjort en vurdering av potensialet for funn av hittil ikke kjente kulturminner i planområdet. Rapportskriving og utarbeidelse av temakart er utført i perioden mars til august 2011.

1.2 Beskrivelse av tema

Hovedmålet med konsekvensutredningen for fagtema kulturminner og kulturmiljø er å skaffe kunnskap om kulturhistoriske verdier i plan- og influensområdet, slik at dette kan legges til grunn i valg av alternativ. Som grunnlag for utredningen er det hentet inn dokumentasjon av kulturminner og kulturmiljø. Dokumentasjonen er basert på tilgjengelige kilder og litteratur. I tillegg er det utført en befaring i planområdet med hensyn på kulturminner. Det har vært kontakt med kulturminneforvaltningen i Rogaland fylkeskommune v/Linda Julshamn.

Det er definert 7 kulturmiljøer innenfor planområdet/influensområdet. Det er utarbeidet temakart for kulturminner og kulturmiljø for hele planområdet.

1.3 Metode

Analysen er gjennomført i samsvar med metodikk for vurdering av ikke prissatte konsekvenser beskrevet i Vegvesenets Håndbok 140. Retningslinjer i Riksantikvaren sin veileder (rapport nr. 31-2003) om "Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar" har vært veiledende i vurderingene som er gjort. Kulturminner og kulturmiljø er beskrevet ut fra verdi, omfang og konsekvens.

1.4 Konsekvensutredning

Planområdet er rikt på kulturminner både fra forhistorisk tid og etterreformatorisk tid, jf. temakart for kulturminner og kulturmiljø. Området har gjort seg sterkt gjeldene i det historiske kildematerialet fra middelalderen. Dette byr på en utfordring i å finne de beste løsningene med hensyn på kulturlandskapet og kulturminnene på strekningen. I tillegg til helleristningsfeltet fra bronsealder, gravfelt og gravminner fra bronse- og jernalder, er det mange lokaliteter med spor etter bosetning og dyrkning tilbake til bronsealder (1700 f.Kr.).

I enkelte områder, slik som på Tasta er det særlig vanskelig å finne gode løsninger. Dette skyldes først og fremst at store kulturminnelokaliteter ligger tett i denne delen av planområdet. Kulturminnene er plassert i landskapet med omhu, og vender seg i mange tilfeller til landskapet rundt kulturminnene. Dette gjør at den planlagte utbyggingen vil virke inn på og berøre kulturminner, både gjennom direkte konflikt og visuell konflikt knyttet til opplevelsesverdiene.

I konsekvensutredningen er det definert 7 overordnede kulturmiljø. I området fra Tasta til Todneim er de avgrensede kulturmiljøene i stor grad knyttet til de enkelte navnegårdene (matrikelgårdene). Innenfor hvert samlede kulturmiljø er det flere lokale kulturmiljø og enkeltstående kulturminner.

Ingen av alternativene for ny veg er uten direkte konflikt med kjente automatisk fredete kulturminner. Utbygging av ny veg vil i dette området ha negativ innvirkning på opplevelsen av kulturminner og kulturlandskap. På flere steder ligger det etterreformatoriske kulturminner i direkte konflikt med alternativene for ny veg. Kulturmiljøene er i noen grad berørt fra før, i forbindelse med eksisterende E39, men også av annen utbygging i området.

De ulike alternativene for framføring av ny veg vil, i tillegg til der det er direkte konflikt, ha visuell innvirkning på flere av kulturminnene og kulturmiljøene i området. Den samlede visuelle konsekvensen i forhold til kulturminner og kulturmiljøer er likevel vurdert til å være forholdsvis liten på deler av traseene.

Samlet sett er det knyttet store kulturminneverdier til de gode dyrkings- og beiteområdene i området. Dette er kulturminner og kulturmiljø med både lokal, regional og nasjonal verdi. Den store forekomsten av bosetningsspor fra forhistorisk tid viser kvalitetene området har hatt som bosetningsområde også i forhistorisk tid.

Begge hovedalternativene (1 og 3) fører til direkte konflikt med automatisk fredete bosetningsspor innenfor kulturmiljø 1 Tastatorget. Alternativ 1 og 3 vil også medføre direkte konflikt med en lokalitet der vernestatus er uavklart innefor kulturmiljø 4 Austre Goa/Rygg. I tillegg er det konflikt med eldre bygningsmasse i flere gårdstun; kulturmiljø 1 Tastatorget, kulturmiljø 3 Høye og kulturmiljø 5 Grødem. Selv om alternativ 1 griper inn i flere av kulturmiljøene på linje med alternativ 3, blir dette trukket frem som det beste alternativet ettersom det har mindre innvirkning på kulturmiljø 2 Nedre Tasta. Dette kulturmiljøet er vurdert til å ha høyest verdi av kulturmiljøene i planområdet. Alternativ 3A-C er rangert som det dårligste alternativet, da dette i større grad enn alternativ 1A-C bryter opp helheten i kulturlandskapet, særlig i området fra kulturmiljø 2 Nedre Tasta og frem til kulturmiljø 3 Høye.

Med hensyn på kulturminner og kulturmiljø er det bare mindre forskjeller i de ulike variantene (A – C) ved Tasta skole. Alternativ 1C og 3C, med vegtrasé i fjellskjæring (i dagen) forbi

Tasta skole, er vurdert som en dårligere løsning enn kulvert i forhold til kulturminner og kulturmiljø i dette området (KM 1 og gamle Tasta skole).

Vurderingene av omfang og konsekvens av utbyggingsalternativene for kulturminner og kulturmiljø er sammenfattet i tabellen nedenfor.

Kulturmiljø	Alt 1A	Alt 1B	Alt 1C	Alt 3A	Alt 3B	Alt 3C
KM1 Tastatorget	---	---	---	---	---	---
KM2 Nedre Tasta	0/-	0/-	0/-	--	--	--
KM3 Høye	-	-	-	0	0	0
KM4 Austre Goa/Rygg	-/--	-/--	-/--	-/--	-/--	-/--
KM5 Grødem	--	--	--	--	--	--
KM6 Harestad	--	--	--	--	--	--
KM7 Todneim	0	0	0	0	0	0
Samlet konsekvens	--/--	--/--	--/--	---	---	---
Rangering	1	2	3	4	5	6

Rangering 1 – 6, der 1 er best.

Samlet blir alternativ 1A-C rangert som bedre enn alternativ 3A-C. Innenfor hvert hovedalternativ er variant C med vegtrasé i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole vurdert som dårligst, og lang kulvert (A) som best.

1.5 Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak knyttet til kulturminner og kulturmiljø er nært knyttet til både naturlandskap og kulturlandskap. Avbøtende tiltak knyttet til landskap vil derfor i mange tilfeller ha virkning også for kulturminner og kulturmiljø innenfor samme landskapsrom.

I utformingen av veganlegget bør det være et mål å dempe de visuelle virkningene på kulturminner og kulturlandskap. En god landskapstilpassning avgrensene konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø. Det er viktig med avbøtende tiltak innenfor helhetlige kulturmiljøer eller i områder med enkeltstående kulturminner.

Flere kulturminner ligger i eller nær tiltak uten å bli direkte berørt. Det vil derfor være viktig å sikre kulturminner i byggefasen for å unngå at disse blir påført skade under byggearbeidene. I plan for ytre miljø (YM-plan) kan det legges inn faste møter med entreprenør og byggeledelse der kulturminner og sikring av disse er tema, slik at en i byggefasen er klar over de kulturhistoriske verdiene i området. Dette kan samkjøres med oppfølging i forhold til landskapstema.

Tabell 1: Oversikt over direkte konflikt med kulturminner og avbøtende tiltak

Kulturminne*	Alternativ A1	Alternativ A3	Avbøtende tiltak / merknader
Askeladden ID 95495 Bosetning-aktivitetsområde (KM1)	X*	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd.
Askeladden ID 95494 Bosetning-aktivitetsområde (KM1)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd.
SEFRAK ID 11032704002 Ruin etter smie (KM1)	X	X	Justering / dokumentasjon.
SEFRAK ID 11032704003 Våningshus (KM1)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
Geil (uregistrert) (KM1)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom den er automatisk fredet.
SEFRAK ID 11032704004 Våningshus (KM3)	X		Dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11032704005 Våningshus (KM3)	X		Dokumentasjon, eventuelt flytting.
Askeladden ID 44724 Gravfelt (uavklart) (KM4)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom gjenfunnet.
SEFRAK ID 11270201002 Våningshus (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11270201003 Låve / driftsbygning (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11270201004 Eldhus (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
Geil (uregistrert) (KM5)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom den er automatisk fredet.

*Det er noe usikkert om lokaliteten blir berørt av tiltak.

Tabellen viser konflikt med kjente kulturminner langs de nye veglinjene. Etter nye registreringer (undersøkingsplikten jf. kml § 9) kan dette bildet endre seg betraktelig. Konfliktnivået i tabellen må ses på som et minimum. Eldre bygninger nærme veglinjer går ofte ut av bruk og blir stående til nedfalls. Flere SEFRAK registrerte bygninger i planområdet ligger i og nær veglinjene. Det kan bli aktuelt med riving eller andre tiltak knyttet til disse (dokumentasjon, flytting).

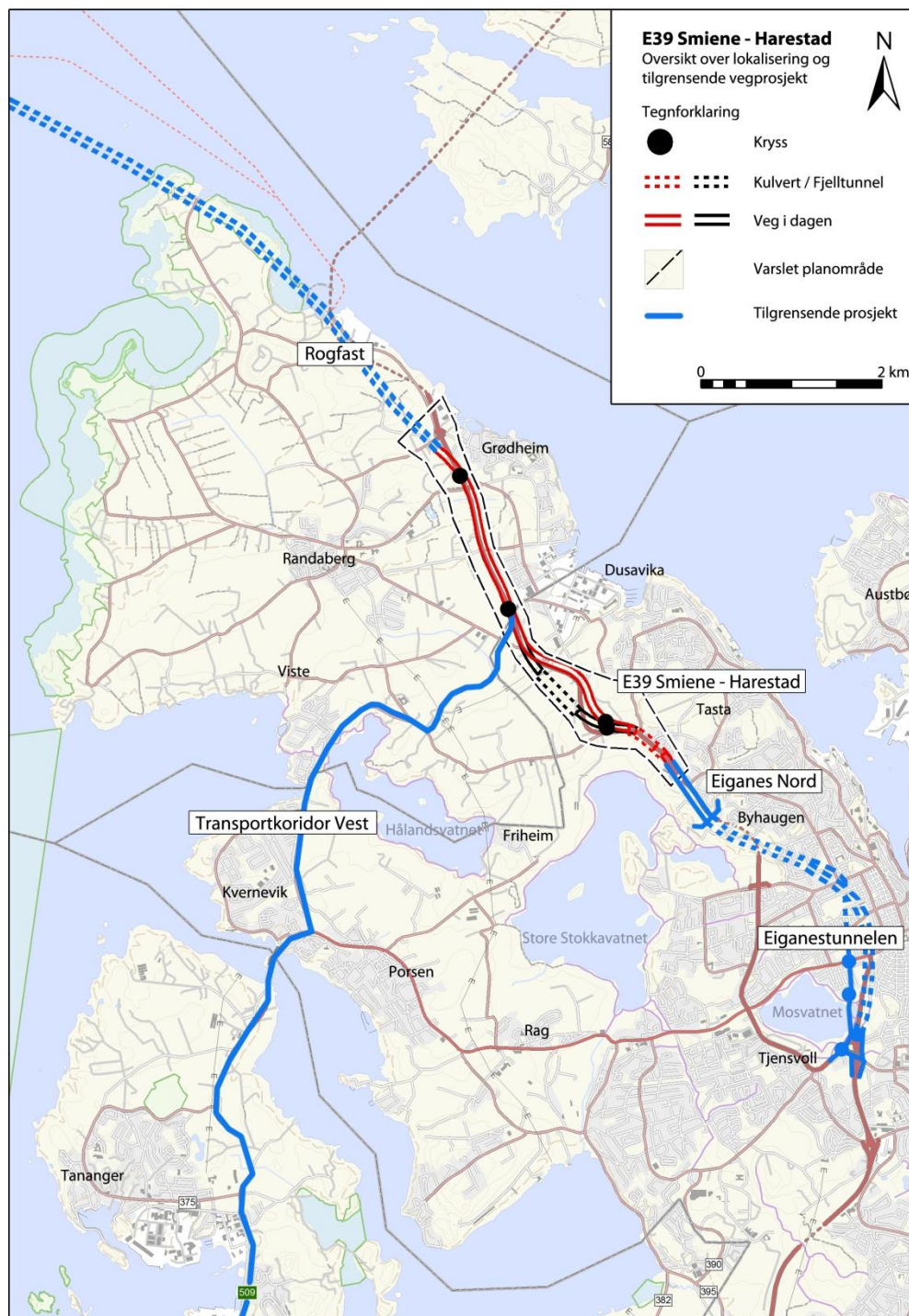
Valg av trasé som har minst innvirkning på kulturminner og kulturmiljø vil gi minst konsekvenser for kulturminneverdiene i området. Forslag til traséjusteringer/avbøtende tiltak går frem av tabellen over.

Valg av rigg- og anleggsområder som har minst innvirkning på kulturminner og kulturmiljø vil gi minst konsekvenser for kulturminneverdiene i området. Forslag til justeringer av rigg- og anleggsområder vil bli gitt for hvert alternativ. En bør søke å legge rigg- og anleggsområder utenom de definerte kulturmiljøene i området, fortrinnsvis legges i gamle masseuttak eller innenfor andre allerede berørte områder.

2 TILTAKET

2.1 Bakgrunn

Kommunedelplan for ny E39 gjelder en cirka 4,5 km lang vegstrekning mellom Smiene i Stavanger kommune til Harestad i Randaberg kommune. Strekningen har en viktig funksjon som del av kyststamvegen mellom Trondheim og Stavanger, og er en viktig transportåre lokalt på Nord-Jæren. E39 Smiene-Harestad er et sentralt bindeledd mellom E39 Eiganestunnelen i sør og E39 Rogfast-forbindelsen i nord.

Figur 1: Prosjektets plassering på Nord-Jæren. Alternativ 1 er vist som rød, og alternativ 3 vist som svart hvor disse er forskjellig.

Dagens veg er har dårlig standard med ujevn kurvatur, flere uoversiktlige kryss og avkjørsler. Strekningen har tidvis fremkommelighetsproblemer, er ulykkesutsatt og har et mangelfullt tilbud for gående og syklende. Planarbeidet skal tilrettelegge for utvidelse av E39 fra to til fire felt og etablering av planskilte kryss på strekningen. Bygging av Smiene–Harestad skal avlaste lokalvegnettet for gjennomgangstrafikk. Hovedmålet med prosjektet er å sikre en god og trafiksikker kyststamveg med enhetlig standard, som også sikrer lokal trafikk god fremkommelighet. Prosjektet skal løse transportbehovet for alle trafikantgrupper.

Det foreligger en vedtatt kommunedelplan på strekningen fra 2001 (Kommunedelplan for E39 Smiene – Dusavika – Harestad). Denne viser 2-feltsveg i eksisterende trasé for vegen, med reservert plass til en fremtidig utvidelse med smal firefeltsløsning mellom Eskelandsveien og Finnestadgeilen. Det foreligger også et forslag til reguleringsplan for strekningen Eskelandsveien–Harestad i fra 2005 som ikke har vært politisk behandlet. Disse løsningene tilfredsstiller ikke dagens krav i vegnormalene og tar heller ikke høyde for utvidelse av vegen fra 2 til 4 felt på hele strekningen.

Strekningen er omtalt i siste halvdel av perioden i Nasjonal transportplan 2010 – 2019¹, hvor tiltaket forutsatt delvis bompengefinansiering (Jærenpakke 2).

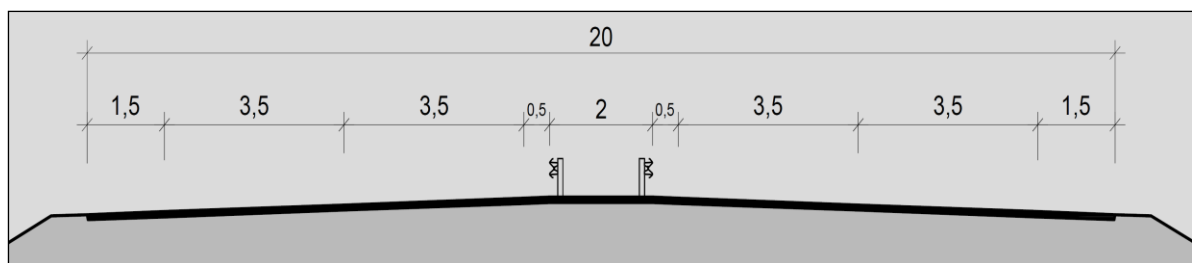
Trafikken på dagens veg varierer mellom 18.500 ved Smiene til og 10.300 kjøretøy pr døgn (ÅDT) ved Harestad. Trafikkprognoser for strekningen viser en vesentlig vekst i trafikken på frem mot 2040, når Rogfast og Eiganestunnelen også er ferdigstilt.

2.2 Vegstandard

For E39 legges følgende vegstandard til grunn:

Strekningen Smiene - Finnestadgeilen (vegstandard S7):

På strekningene Smiene - Finnestadgeilen er vegstandard S7 lagt til grunn. Vegstandard S7 skal i henhold til Statens vegvesens håndbok 017 benyttes for stamveger og andre hovedveger med årsdøgntrafikk (ÅDT) over 12000 kjt/t og fartsgrense på 80 km/t. Vegen skal bygges som 4-feltsveg med 3,5 m brede kjørefelt og 1,5 m brede skuldre.

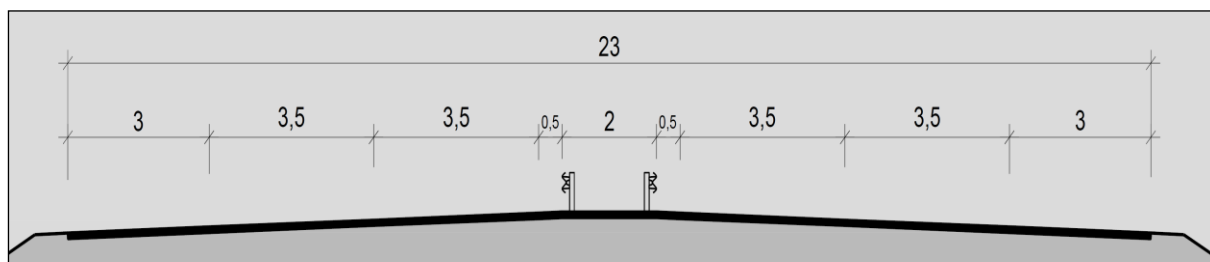
Figur 2: Tverrprofil for standard S7- veg. På strekningen er midtdelerbredden økt med 1 meter i forhold til minimum i normalen (til 2 meter) som gir totalbredde 20 m.

¹ Stortingsmelding nr 16 (2008-2009), Nasjonal transportplan 2010 – 2019 s. 224.

Strekning Finnegeilen - Harestad (Vegstandard S9):

På strekningen Finnestadgeilen -Harestad er vegstandard S9 lagt til grunn som overgang mot E39 Rogfast. Vegstandard S9 skal i henhold til håndbok 017 benyttes for stamveger og andre hovedveger med ÅDT over 20.000 og fartsgrense 100 km/t.

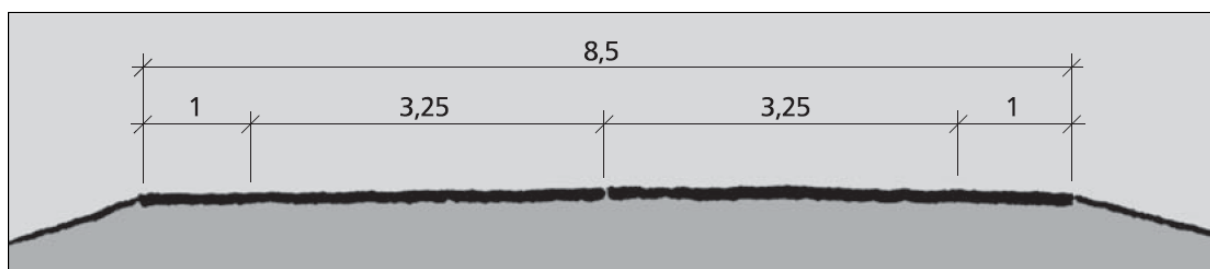
Vegen skal bygges som 4-feltsveg med 3,5 meter brede kjørefelt og 3 meter brede ytre skuldre. Midtrabatt er 3 meter bred inklusiv indre skuldre (1 meter bredere enn minimumsbredden for vegstandard S9). Det skal være midtrekkverk. Dette gir en total vegbredde på 23 meter.

Figur 3: Tverrprofil for standard S9- veg. På strekningen er midtdelerbredden økt med 1 meter i forhold til minimum i normalen (til 2 meter) som gir totalbredde 23 m.

Sekundærvegnett/tilførselsveger:

Nødvendige tilførselsveger til E39 og annet tilgrensende sekundærvegnett skal bygges som 2-feltveger etter vegstandard S1 med ÅDT mellom 0-12.000 og fartsgrense 60 km/t. Vegene skal utformes med vegbredde 8,5 meter.

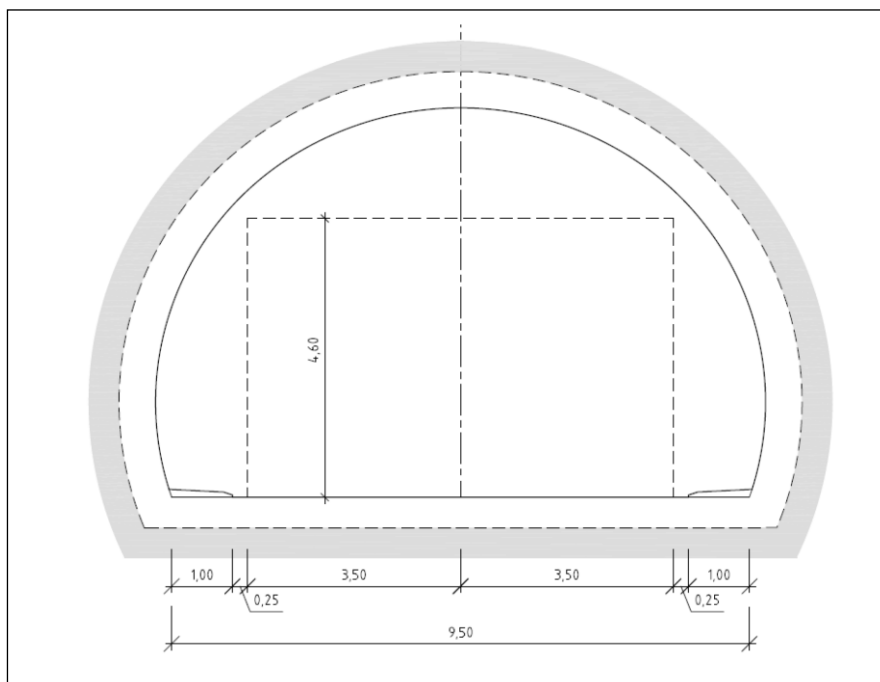
Figur 4: Tverrprofil for standard S1 som benyttes på sekundærvegnett/tilførselsveger (HB 017).

Kryss på strekningen:

Kryss på E39 skal bygges som planskilte kryss. Kryss i plan skal bygges som T-kryss eller rundkjøring. Vegnormalene har nærmere regler når de ulike krysstypene skal benyttes.

Tunneler på strekningen:

Tunneler på strekningen skal bygges som tunnelklasse E med toløps-tunneler med tunnelprofil 2xT9,5. Maks stigning på tunnelen er 5 %.

Figur 5: Tunnelprofil T 9,5 m (HB 021).

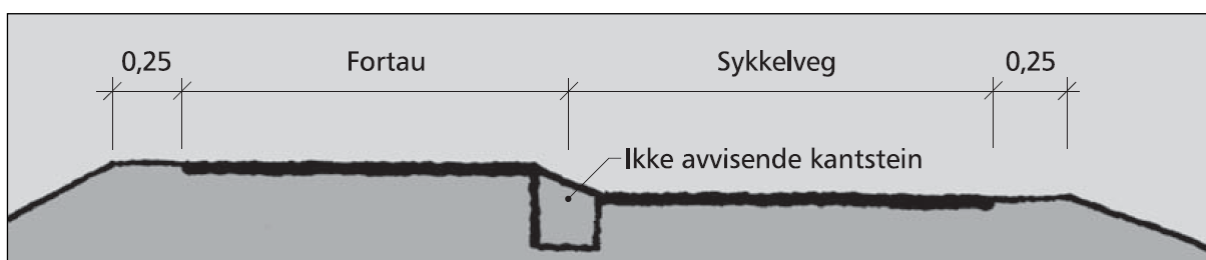
Standard for holdeplasser/kollektivknutepunkt

Bussholdeplasser skal etableres som universelt utformede holdeplasser på av- og påkjøringsramper langs E39. Det skal tilrettelegges for god overgang mellom lokalbuss (på sekundærvegnettet) og fjernbuss på E39. Kollektivknutepunkt skal tilrettelegges der dette er nødvendig.

Standard for gang- og sykkelløsninger

Hovedrute for sykkel Randaberg (Harestad) – Stavanger (Smiene)

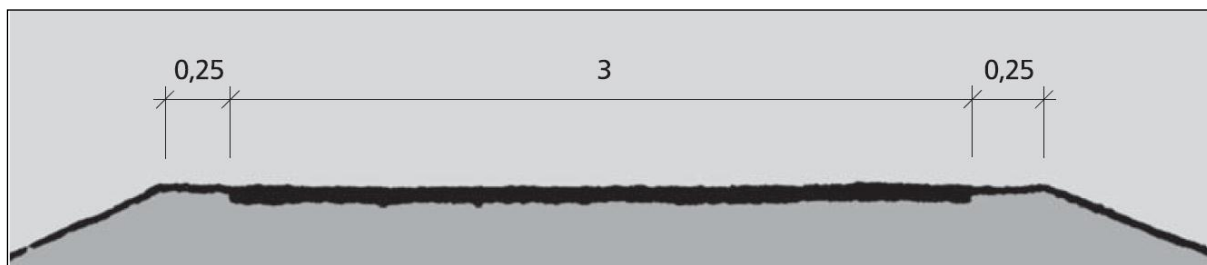
Gang- og sykkelløsninger på strekningen skal bygges som et høyverdig tilbud for gående- og syklende i henhold til 017 og trafikkmengder (gående/syklende per time). På sykkelruten mellom Randaberg og Stavanger er det lagt til grunn at det skal etablere sykkelveg med fortau, 3 meter sykkelveg, 1 meter fortau pluss skuldre på 0,25 m.

Figur 6: Tverrprofil for sykkelveg med fortau. Totalbredde 4,5 m (HB 017).

Øvrige gang- og sykkelveger

Gang- og sykkeløstninger på sekundærveger skal i henhold til 017 og trafikkmengder (gående/syklende per time). Det er lag til grunn standard gang- og sykkelveg med 3 meter bredde pluss 0,25 skulder på hver side. Totalbredde 3,5 m.

Figur 7: Tverrprofil G/S-veger på sekundærvegnett (HB 017).

2.3 Vegelementer

Utredningen omfatter vurderinger av følgende vegelementer knyttet til E39 og tilgrensende sideveger:

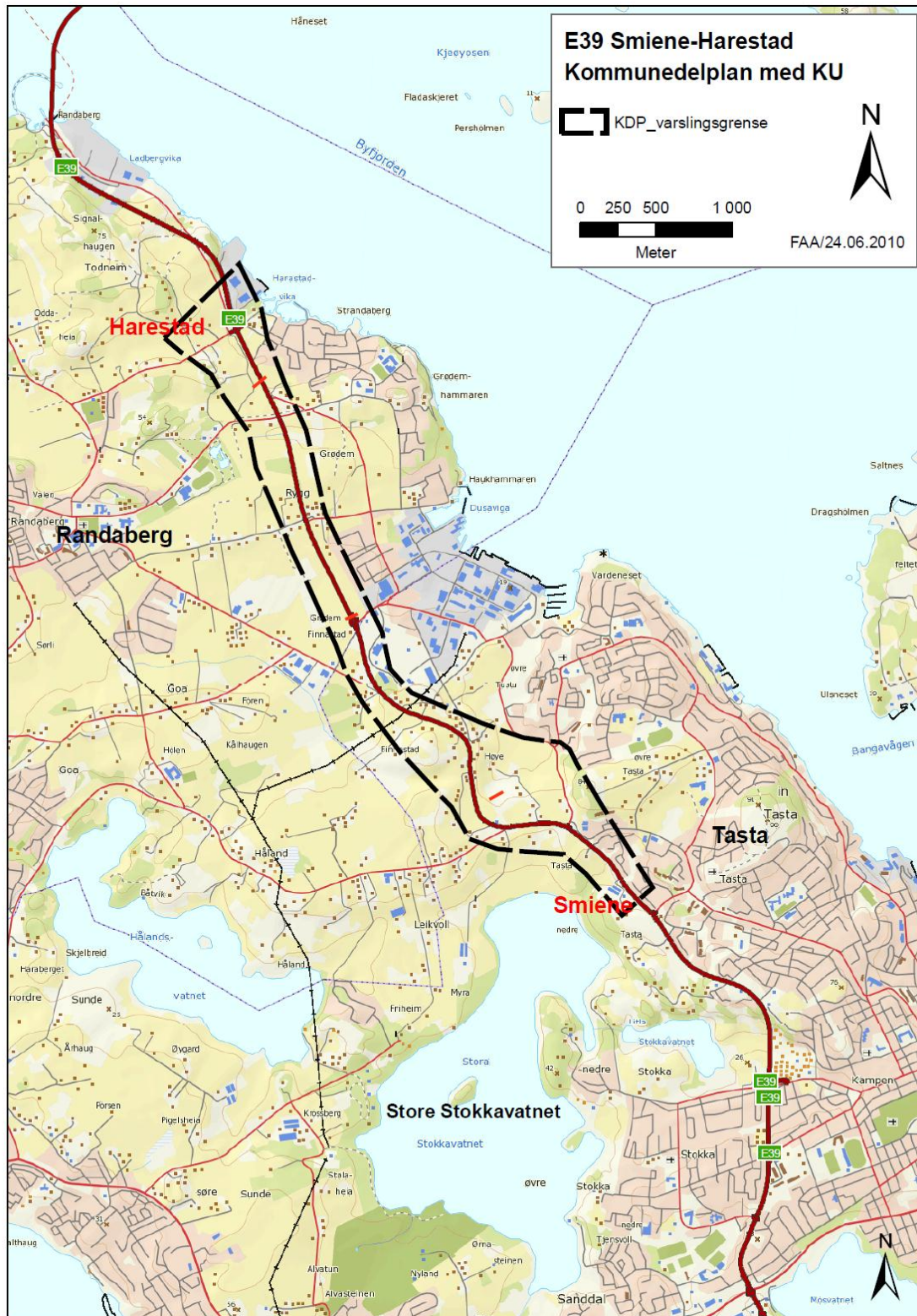
- Ny 4-felts veg på hele strekningen Smiene – Harestad inkludert nye tilførselsveger
- Nye kryss mellom ny veg og eksisterende veger
- Nødvendige omlegginger av eksisterende vegnett
- Ny gang- og sykkelveg forbindelse på hele strekningen fra Smiene til Harestad
- Kollektivknutepunkt
- Broer
- Kulvert/tunneler
- Underganger

2.4 Plan og influensområde

2.4.1 Planområdet

Planområdet strekker seg fra Smiene i Stavanger kommune til Harstad i Randaberg kommune som vist på figuren under. Planområdet omfatter alle trasealternativene som inngår i vedtatt planprogram. I planprosessen har en sett på alternativer innenfor stiplede område.

Figur 8: Planområde for E39 Smiene - Harestad (varslet planområde).

2.4.2 Tiltakets influensområde

Utbygging av E39 vil ha virkning utover den konkrete strekningen som inngår i planområdet. Området forventes å bli påvirket at vegtiltaket kalles influensområdet. Prosjektets totale

influensområde er vist på skissen under. For enkelte deltema i konsekvensutredningen vil influensområdet være snevrere.

Figur 9: Influensområdet for E39 Smiene-Harestad.

2.5 Beskrivelse alternativene

I henhold til planprogrammet som var på høring høsten 2010 er vegalternativene blitt optimalisert og oppdaterte våren 2011 i forbindelse med oppstart av konsekvensutredningen.

2.5.1 0 – alternativet (referansealternativet)

0-alternativet er dagen situasjon fremskrevet til analyseåret 2040, pluss anlegg som det foreligger vedtatte planer på, eller som er inngår i Nasjonal transportplan (NTP) 2010-2019 og som er planlagt startet opp i planperioden 2010-2019. Anlegg som inngår i 0-alternativet i tillegg til eksisterende E39 på strekningen er:

- E39 Rogfast
- E39 Eiganestunnelen med Eiganes nord
- Kryss E39xfv 478 Torvmyrveien.

Fremtidig forbindelse mellom Risavika og E39, Transportkorridor vest, inngår ikke i 0-alternativet.

2.5.2 Nye vegalternativer

Alternativene som skal vurderes opp mot 0-alternativet (referansealternativet) er hovedalternativene 1 og 3. Begge alternativene strekker seg fra Smiene i Stavanger kommune (like sør for Maiblomstsvingen) til Harestad (Harestadveien) i Randaberg kommune. Alle alternativene er forutsatt å ha kryss på Tasta (reduisert kryss - kun ramper mot sør), Finnestadgeilen og Harestad. Alternativene er like mellom kryss ved Finnestadgeilen og nord til Harestad.

Følgende alternativskombinasjoner ligger til grunn for konsekvensutredningen (alternativ 2 er silt bort i planprogrammet):

Alternativ	Tiltak ved Tasta skole ²	Alternativsbenevnelse	Tunnel Høyehaugen
1	Lang kulvert (470 m)	1A	Nei
1	Kort kulvert (350 m)	1B	Nei
1	Daglinje	1C	Nei
3	Lang kulvert (390 m)	3A	Ja
3	Kort kulvert (270m)	3B	Ja
3	Daglinje	3C	Ja

² Kulvertløsninger for alternativ 1 og 3 har ulike lengde på grunn av krav til minsteavstand til kryss nord for kulvert.

Alternativ 1A – Lang kulvert

Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordøstover mot Høye hvor vegtraséen går inntil (parallelt med) eksisterende E39 frem til kryss mot Randaberg). Videre nordover følger alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet inngår ca. 470 meter lang kulvert/tunnel ved Tasta skole.

Alternativ 1B – Kort kulvert

Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordøstover mot Høye hvor vegtraséen går inntil (parallelt med) eksisterende E39 frem til kryss mot Randaberg). Videre nordover følger alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet inngår ca. 350 meter lang kulvert/tunnel ved Tasta skole.

Alternativ 1C – Daglinje

Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordøstover mot Høye hvor vegtraséen går inntil (parallelt med) eksisterende E39 frem til kryss mot Randaberg). Videre nordover følger alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet går vegtraséen i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole.

Alternativ 3A – Lang kulvert

Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordvestover, parallelt med eksisterende veg frem til fv. 409 Kvernevikveien (Tastatorget). Fra Kvernevikveien svinger alternativet nordøstover under Høyehaugen i tunnel frem til like sør for kryss mot Randaberg. Videre nordover følger alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet inngår ca. 390 meter lang kulvert/tunnel ved Tasta skole.

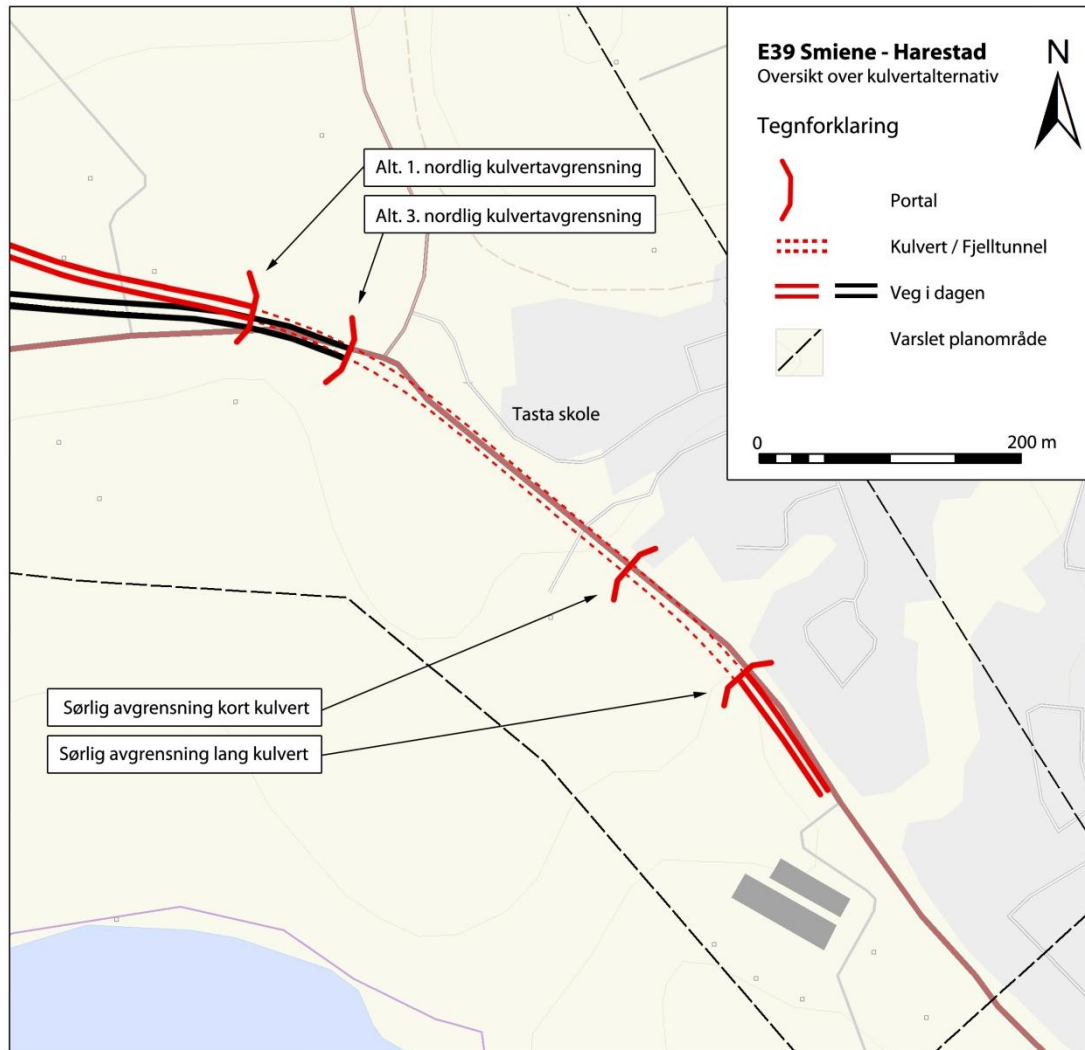
Alternativ 3B – Kort kulvert

Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordvestover, parallelt med eksisterende veg frem til fv. 409 Kvernevikveien (Tastatorget). Fra Kvernevikveien svinger alternativet nordøstover under Høyehaugen i tunnel frem til like sør for kryss mot Randaberg. Videre nordover følger alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet inngår ca. 270 meter lang kulvert/tunnel ved Tasta skole.

Alternativ 3C – Daglinje

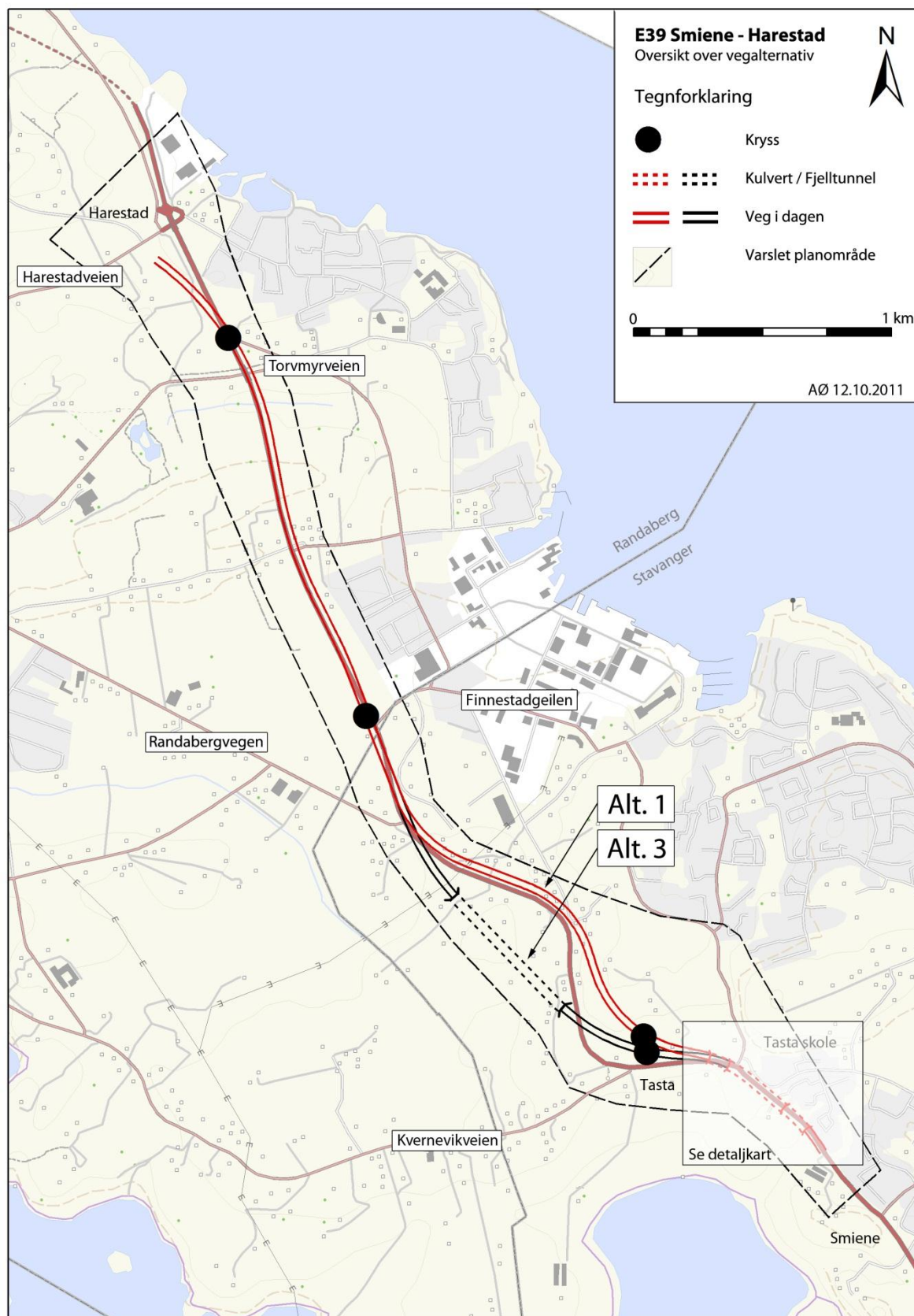
Alternativet går nordover forbi Tasta skole, og svinger videre nordvestover, parallelt med eksisterende veg frem til fv. 409 Kvernevikveien (Tastatorget). Fra Kvernevikveien svinger alternativet nordøstover under Høyehaugen i tunnel frem til like sør for kryss mot Randaberg. Videre nordover følger

alternativet eksisterende E39 på østsiden av dagens veg. Nord for Torvmyrveien svinger alternativet nordvestover inn mot trasé for Rogfast ved Harestadveien. I alternativet går vegtraséen i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole.

Figur 10: Korte og lange kulvertløsninger ved Tasta skole.

Figur 11: Oversikt over trasealternativene. (alternativ 1 er vist som rød og alternativ 3 er svart hvor disse har forskjellig trasé i sør)

2.6 Massehåndtering

Vegprosjekt utløser overskuddsmasser, og av alternativene er det alternativ 3, med en kort strekning i fjelltunnel som gir størst overskudd av masser. Konkrete deponeringsområder eller områder for mellomlagring av masseoverskudd inngår ikke i denne planfasen. Mulige deponeringsområder har allikevel blitt lagt til grunn for å kunne regne på kostnadene knyttet til masseforflytting. I denne fasen har deponering langs traséen, til støyskjerm og nødvendige voller på strekningen, blitt lagt til grunn.

I det videre arbeidet må de søkes etter alternative lokaliteter for deponering av massene. Dette arbeidet må samordnes med deponiplanene for Rogfast, som grenser inn mot prosjektet i nord.

2.7 Anleggsgjennomføring

Det er ikke beskrevet tiltak som anleggsveier, riggområder eller deponiområder som har kjente varige konsekvenser ut over byggingen av selve veien. Konsekvenser i anleggsperioden er derfor ikke vektlagt og må vurderes på et mer detaljert plannivå.

3 GRUNNLAG OG METODE

Hovedmålet med konsekvensutredningen for fagtema kulturminner og kulturmiljø er å skaffe kunnskap om kulturhistoriske verdier i plan- og influensområdet, slik at dette kan legges til grunn i valg av alternativ. Som grunnlag for utredningen er det hentet inn dokumentasjon av kulturminner og kulturmiljø. Dokumentasjonen er basert på tilgjengelige kilder og litteratur. I tillegg er det utført en synfaring i planområdet med hensyn på kulturminner. Det har vært kontakt med kulturminneforvaltningen i Rogaland fylkeskommune v/Linda Julshamn. Kulturminner og kulturmiljø er beskrevet ut fra verdi, omfang og konsekvens.

Det er definert 7 kulturmiljøer innenfor planområdet/influensområdet. Det er utarbeidet temakart for kulturminner og kulturmiljø for hele planområdet.

Analysen er gjennomført i samsvar med metodikk for vurdering av ikke prissatte konsekvenser beskrevet i Vegvesenets Håndbok 140. Retningslinjer i Riksantikvaren sin veileder (rapport nr. 31-2003) om "Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar" har vært veiledende i vurderingene som er gjort.

3.1 Nasjonale, regionale og lokale mål og retningslinjer

Formålsparagrafen (§1) i Kulturminneloven av 9. juni 1978:

"Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet".

St.meld. nr 16 (2004-2005) "Leve med kulturminner" er retningsgivende for kulturminneforvaltningen i Norge. Utredningen inneholder vurderinger og formuleringer av verdigrunnlag, mål og strategier for en fornyet kulturminnepolitikk. Den gir også en rekke konkrete anbefalinger.

I Rogaland er det utarbeidet en Fylkesdelplan for kulturminner (1989). Denne gir retningslinjer til kommunal arealplanlegging. For tema kulturminner og kulturlandskap har planen følgende mål:

"Sikre en bærekraftig utvikling og verne kulturminne/kulturmiljø/kulturlandskap som dokumentasjon av fortida og ressurs for framtida og sikre kulturminne og kulturmiljø av kulturell, geografisk og tidsmessig bredde som har nasjonal, regional og lokal verdi".

Stavanger kommune har utarbeidet kommunedelplan for kulturminner 2010 - 2025. Hovedmålet med planen er formulert på følgende vis:

"Styrke Stavangers identitet som trehusby, formidle kunnskap om kulturminner og kulturmiljøer i Stavanger og gi rammer for bevaring av disse for ettertiden".

3.2 Fagtema kulturminner og kulturmiljø i planprogrammet

”Deler av planområdet er gammelt kulturlandskap. Rogaland fylkeskommune mener det er stort potensial for å finne nye hittil ikke registrerte fornminner i planområdet.

Fylkeskommunen har derfor varslet krav om arkeologiske undersøkelser langs vegen (jfr. § 9 Lov om kulturminner). Denne registreringen har et stort omfang.

Dersom det skulle avdekkes kulturminner fra forhistorisk tid under undersøkelsene er disse i utgangspunktet automatisk fredet. Det kan eventuelt søkes om dispensasjon for kulturminner som ligger i konflikt med tiltaket til Riksantikvaren gjennom en anbefaling fra Rogaland fylkeskommune. Det kan ikke utelukkes at funn av kulturminner kan påvirke utformingen av vegprosjektet og at disse kulturminnene blir liggende i større hensynssoner i planen.

Kjente funn og funnområder av automatisk fredete kulturminner – Stavanger kommune

Nord og øst for Tastatorget er det kjent til sammen tre lokaliteter med til dels store mengder funn av strukturer under dyrka mark fra forhistorisk tid slik som; stolpehull, dyrkingslag, kokegroper og lignende. Lokalitetene ligger på begge sider av E39 (Askeladden ID:95494, 95495 og 95496), tett inn mot eksisterende veg. Disse viser tydelig at det er stort potensial for nye funn i store deler av planområdet. Lenger nord – om lag 300 m øst-sørøst for Høye – et par hundre meter vest for E39, skal det ligge rester av en rundhaug (Askeladden ID:34937). Dette kulturminnet er uavklart.

Kjente funn og funnområder av automatisk fredete kulturminner – Randaberg kommune

Tett nord for stedet der E39 krysser Finnestadgeilen er det et område der det er kjent funn av gravminner fra forhistorisk tid. E39 går i dag rett gjennom lokaliteten og funnområdet har status som uavklart i Askeladden (ID:44724). Om lag 250m vest-sørvest for dette området ligger en gravhaug i eiendomsgrensen mellom gbnr. 61/10 og 47/20 (Askeladden ID:54044).

Bygninger og kulturminner fra nyere tid – Stavanger og Randaberg kommuner

Det ser ikke ut til at verneverdige bygninger vil bli direkte berørt av traséen. Nord for Torvmyrveien/Grødemveien vil det imidlertid bli nærføring i forhold til en driftsbygning med låvebru. I det samme tunet finnes også to andre SEFRAK registrerte bygninger. Det er også kjent minst to SEFRAK-registrerte ruiner langs vegtraséen men det er usikkert om disse fremdeles eksisterer.

Metode

Temaet deles inn i:

- *Automatisk fredete kulturminner (kulturminner fra før 1537)*
- *Nyere tids kulturminner*
- *Kulturmiljø og kulturlandskap*

Kjente kulturminner skal kartfestes og beskrives og det skal vurderes hvor det er stor sannsynlighet for å finne flere, ikke kjente, automatisk fredete kulturminner (potensialvurdering). Landskapet og kulturlandskapets historiske verdi skal omtales.

Omfang og konsekvens av tiltaket skal vurderes i forhold til:

- *Inngrep i verdifulle kulturminner og kulturmiljø*

- *Nærføring som reduserer verdien av kulturminner/kulturmiljø*
- *Oppdeling (visuell og fysisk) som reduserer sammenhenger i kulturmiljøet*
- *Påvirkning i form av støy og forrensing som fører til redusert verdi av kulturminner*

I samarbeid med fylkeskommunen skal behandlingen av kulturminner og kulturmiljø, og områder med stort potensial for nye funn, som blir berørt av tiltaket, følges opp videre i reguleringsplanfasen med forundersøkelser/prøvestikking. En forutsetter at kulturminnelovens §9 om undersøkelsesplikt m.v., blir oppfylt i forbindelse med reguleringsplanarbeidet.”

3.3 Verdi

Konsekvensutredningen vil beskrive og vurdere områdets karaktertrekk og verdier innenfor temaet. Verdien blir fastsatt langs en trinnløs skala som spenner fra liten til stor verdi.

Tabell 2: Verdiskala

Type kulturmiljø	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Fornminner/samiske kulturminner (automatisk fredete)	- Vanlig enkeltobjekt ute av opprinnelig sammenheng	- Representative for epoken/ funksjonen og inngår i en kontekst eller miljø med noe tidsdybde - Steder med tro/tradisjon.	- Sjelden eller spesielt godt eksempel på epoken/funksjonen og inngår i en svært viktig kontekst eller i et miljø med stor tidsdybde. - Spesielt viktige steder med tro/ tradisjon
Kulturmiljø knyttet til primærnæringene (gardsmiljø/ fiskebruk/småbruk og lignende)	- Miljøet ligger ikke i opprinnelig kontekst. - Bygningsmiljøet er vanlig eller inneholder bygninger som bryter med tun-formen - Inneholder bygninger av mindre kulturhistorisk/ arkitektonisk verdi	- Miljøet ligger delvis i opprinnelig kontekst. - Helhetlig bygningsmiljø som er representativt for regionen, men ikke lenger vanlig og der tun-formen er intakt - Inneholder bygninger som har kulturhistorisk/ arkitektonisk verdi	- Miljøet ligger i opprinnelig kontekst. - Bygningsmiljø som er sjelden eller er et særlig godt eksempel på epoken/ funksjonen og der tun-formen er intakt - Inneholder bygninger med stor kulturhistorisk/arkitektonisk verdi
Kulturmiljø i tettbebygde områder (bymiljø, boligområder)	- Miljøet er vanlig eller er fragmentert. - Inneholder bygninger som har mindre kulturhistorisk verdi	- Helhetlig miljø som er representativt for epoken, men ikke lenger vanlig - Inneholder bygninger med arkitektoniske kvaliteter og /eller er av kulturhistorisk verdi	- Helhetlig miljø som er sjelden eller er et særlig godt eksempel på epoken/funksjonen - Inneholder bygninger med spesielt store arkitektoniske kvaliteter og/ eller er av svært stor kulturhistorisk verdi
Tekniske og industrielle kulturmiljø og rester etter slike (industri, samferdsel)	- Miljøet er vanlig - Inneholder bygninger uten spesielle arkitektoniske kvaliteter	- Miljøet er representativt for epoken, men ikke lenger vanlig - Inneholder bygninger med arkitektoniske kvaliteter	- Miljøet er sjelden og et godt eksempel på epoken. - Inneholder bygninger med spesielt store arkitektoniske kvaliteter.
Andre kulturmiljø (miljø knyttet til enkeltbygninger, kirker, kulturlandskap, parker og lignende)	- Miljøet er vanlig og/ eller fragmentert. - Bygninger uten spesielle kvaliteter - Vanlig kulturlandskap med endra topografi	- Miljø som er representativt for epoken, men ikke lenger vanlig - Bygninger/ objekt med arkitektoniske/ kunstneriske kvaliteter. - Vanlig kulturlandskap med noe endret topografi	- Miljø som er sjelden og/ eller er et særlig godt eksempel på epoken. - Bygninger/ objekt med svært høy arkitektonisk/ kunstnerisk kvalitet. - Sjeldent/gammelt kulturlandskap.

Kriterier for verdisetting av kulturminner og kulturmiljø. Basert på Statens vegvesens håndbok 140.

Kulturminneloven gir en bred definisjon av hva som er kulturminner og kulturmiljø. Dette betyr ikke at alle kulturminner eller kulturmiljø kan eller skal vernes. I forvaltningen av

kulturminner blir det lagt vekt på at mangfoldet av kulturmiljø og kulturminner skal tas vare på, og at et representativt utvalg skal prioriteres for vern. Det skal legges vekt på kulturhistoriske sammenhenger framfor enkeltobjekt.

Grunnlaget for å verne kulturminner og kulturmiljø er at de har verdi som kilde til *kunnskap*, som grunnlag for *opplevelse* og som *ressurs for bruk*.

Ved vurdering av kulturminnet sin kunnskapsverdi skal representativitet, sammenheng/miljø, autentisitet og fysisk tilstand vurderes. Menneskene opplever kulturminner og kulturmiljø på ulike måter. Opplevelsene henger blant annet sammen med kunnskap, holdninger og tilknytning til stedet. Kulturminnene er med på å vise kontinuitet og endring i det fysiske miljøet og gir stedet karakter.

Mange kulturminner og kulturmiljø er i daglig bruk, og har på denne måten verdi som bruksressurs i seg selv. I forbindelse med friluftsliv og turisme inngår kulturminnene som en del av opplevelsene, og kan på denne måten også ha pedagogisk verdi. Kulturminnene er med andre ord en indirekte ressurs som gir grunnlag for næringsutvikling.

De ulike kriteriene knyttet til vurderingen av kunnskaps- og opplevelsverdier kan ofte overlappe hverandre. Hvilke kriterium det blir lagt mest vekt på, er derfor avhengig av de aktuelle kulturminnene eller kulturmiljøene. Kunnskapsverdiene blir vektlagt ved vurderinger av nasjonale interesser. Verdivurderingen er holdt på et generelt nivå. Fornminner er automatisk fredet etter kulturminneloven, og har sammen med vedtaksfredete kulturminner per definisjon stor verdi.

En fullstendig oversikt over automatisk fredete kulturminner fins ikke. En regner med at bare om lag 10 % av kulturminnene er kjent. De øvrige er ikke synlige eller vanskelig synlige på markoverflata, eller ikke registrert. En del av de automatisk fredete kulturminnene som er registrert er innarbeidet og kartfestet på økonomisk kartverk sine kartblad 1:5000. Symbolet som er brukt er en rune (R). Så lenge kartfesting og registrering av automatisk fredete kulturminner aldri vil kunne bli fullstendig, vil en i offentlig forvaltning og arealplanlegging være avhengig av den informasjonen og de data kulturminnevernet til en hver tid kan få frem, dersom en skal oppfylle intensjonene og de lovpålagte oppgavene og krav som ligger i kulturminneloven. Dersom en planlagt utbygging kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner, må planen justeres/endres eller det må søkes om dispensasjon fra kulturminneloven. Ved en eventuell dispensasjon forutsetter kulturminneloven, jf § 10, at tiltakshaver dekker utgiftene til nødvendige arkeologiske undersøkelser for å sikre kunnskapsverdien.

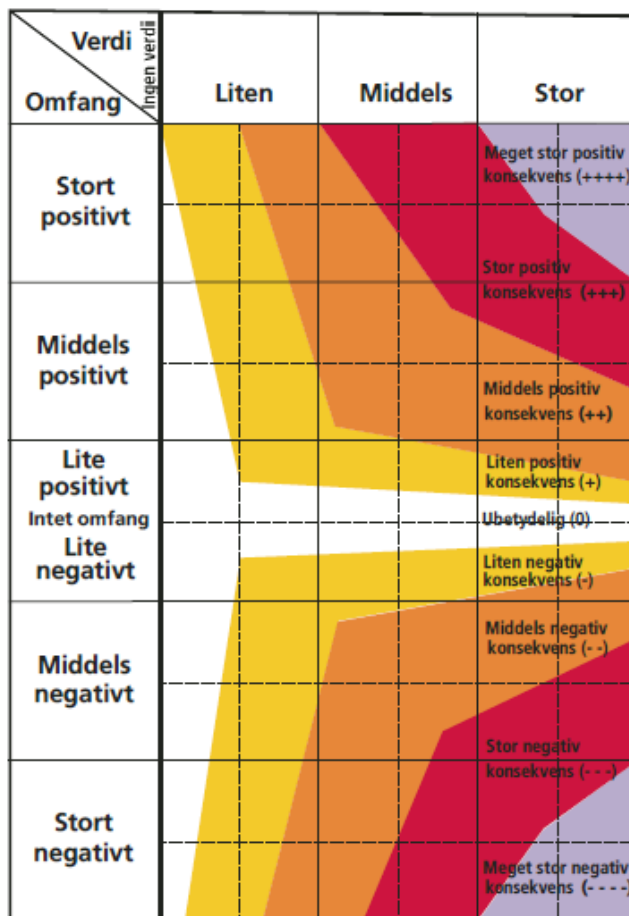
3.4 Omfang

Omfanget blir vurdert med utgangspunkt i kriteriene jf. Handbok 140, s 204, og blir anslått på en trinnløs skala fra stort positivt omfang til stort negativt omfang. Omfang er en vurdering av hvilke endringer tiltaket vil medføre for kulturminner eller kulturmiljø. Omfanget blir vurdert for de samme områdene som er verdivurdert. Omfanget blir vurdert i forhold til 0-alternativet som er situasjonen i dag inkludert forventede endringer langs eksisterende trase i analyseperioden.

Tabell 3: Kriterier for vurderinger av tiltaket sitt omfang på kulturminner og kulturmiljø. Basert på Statens vegvesen, Håndbok 140.

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/ intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Endring og lesbarhet for kulturminner og kulturmiljø	- Tiltaket vil i stor grad gjøre forholdene for kulturminner/ - miljø bedre - Tiltaket vil i stor grad øke den historiske lesbarheten	- Tiltaket vil gjøre forholdene for kulturminner/ - miljø bedre - Tiltaket vil gjøre den historiske lesbarheten bedre	- Tiltaket vil stort sett ikke endre kulturminner/ - miljø - Tiltaket vil stort sett ikke endre den historiske lesbarheten	- Tiltaket vil føre til at kulturminner/ - miljø blir skada - Tiltaket vil redusere den historiske lesbarheten	- Tiltaket vil ødelegge kulturminner/ - miljø - Tiltaket vil ødelegge den historiske lesbarheten
Historisk sammenheng og struktur	- Tiltaket vil i stor grad styrke den historiske sammenhengen mellom kulturmiljø og omgivelsene - Tiltaket vil i stor grad forsterke historiske strukturer	- Tiltaket vil styrke den historiske sammenhengen mellom kulturmiljø og omgivelsene - Tiltaket vil forsterke historiske strukturer	- Tiltaket vil stort sett ikke endre den historiske sammenhengen mellom kulturmiljø og omgivelsene - Tiltaket vil stort sett ikke endre historiske strukturer	- Tiltaket vil svekke den historiske sammenhengen mellom kulturmiljø og omgivelsene - Tiltaket vil redusere historiske strukturer	- Tiltaket vil bryte den historiske sammenhengen mellom kulturmiljø og omgivelsene - Tiltaket vil ødelegge historiske strukturer

3.5 Konsekvenser

Figur 12: Konsekvensvifte, jf. Statens vegvesens håndbok 140.

Konsekvensutredningen består av å kombinere verdien av området og omfanget av konsekvensene for å få den samlede konsekvensutredningen. Konsekvenser er de fordelene og ulempene et tiltak fører med seg i forhold til 0-alternativet. Den samlede konsekvensvurderingen blir vurdert langs en glidende skala fra svært stor negativ konsekvens til svært stor positiv konsekvens. Grunnet for å vurdere verdi og konsekvens går frem av figuren under.

4 KULTURMINNELOVEN

Temaet omfatter automatisk fredete kulturminner, det vil si kulturminner fra før 1537, vedtaksfredete kulturminner, nyere tids kulturminner, krigsminner, samiske kulturminner, marine kulturminner, samt helhetlige kulturmiljø i planområdet.

4.1 Definisjoner kulturminner og kulturmiljø

Kulturminneloven definerer **kulturminner** som *"alle spor etter menneskelig aktivitet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til"*. Dette kan være boplasser, graver, dyrkingslag, fangstanlegg, jernvinneanlegg, kirker og kultsteder, samt rester av middelalderbyer.

Med **kulturmiljøer** mener en områder der ett eller flere kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng. En samlet vurdering av et område sin kulturhistorie, kulturminner og tidsdybde vil danne grunnlag for avgrensning av kulturmiljøer. Begrepet kulturmiljø favner den sammenhengen de inngår i. Denne sammenhengen er viktig for deres verdi som kulturminne. Det er en nær sammenheng mellom kulturmiljø og landskapstype.

Forvaltningen skiller mellom automatisk fredete kulturminner (også kalt fornminner) og etterreformatoriske kulturminner. Fornminner er kulturminner eldre enn 1537 (reformasjonen), med unntak av stående bygninger og mynter (1650), og samiske kulturminner og kulturminner i vann og vassdrag (*eldre enn 100 år*). Automatisk fredning gjelder selve kulturminnet og en sikringssone på minst fem meter omkring det, inntil rette forvaltningsmyndighet har bestemt noe annet. Etterreformatoriske kulturminner, fra tiden etter 1537, kan fredes etter vedtak.

På 1900-tallet ble det gjort en landsomfattende registrering kalt SEFRAK. Dette omfatter hovedsakelig bygninger eldre enn 1900 og andre faste kulturminner fra tiden etter 1537.

Det er Rogaland fylkeskommune som er rette forvaltningsmyndighet i forhold til kulturminner (automatisk fredete og etterreformatoriske) og kulturmiljø for det aktuelle planområdet. I dispensasjonssaker som gjelder kulturminneloven er Riksantikvaren rette myndighet.

At et kulturminne er fredet betyr at det er underlagt kulturminneloven. Det finnes ulike paragrafer i loven til bruk for ulike typer kulturminner og kulturmiljøer. Fredning blir vedtatt av staten ved Riksantikvaren og gir kulturminnet et sterkt vern. Ved nyere fredningsvedtak vil det foreligge detaljerte fredningsbestemmelser.

Influensområdet er det området som tiltaket virker inn på, fra de direkte konsekvensene tiltaket har i form av fysiske inngrep innenfor planområdet til indirekte konsekvenser i form av visuell påvirkning. De direkte inngrepene har selvsagt størst konsekvenser for kulturminner og kulturmiljøer.

5 KULTURHISTORISK UTVIKLING

For rundt 20 000 år siden lå Vestlandet under en tykk iskappe. I tida etter 10 000 f.Kr trakk den store innlandsisen seg tilbake i etapper med mindre tilbakeslag. De tidligste menneskene i Norge var fangstfolk som drev med jakt, fiske og sanking. Det er svært trolig at disse tidlige jegerne og samlerne har utnyttet store områder og stadig vært på flyttefot. De eldste boplassene på Vestlandet er datert til ca 8-9000 år f.kr. Disse boplassene finner en helst helt ute langs kysten, eller på høyfjellet. Slike boplasser finner en flere steder i området.

Perioden yngre steinalder og bronsealder var en brytingstid mellom fangst og jordbruk. Med jordbruket ble menneskene mer bofaste da husdyrene ble en stabiliserende faktor i husholdet. De eldste gjenstandsfunnene i området er funne på gårdene Nedre Tasta, Austre Goa og Todneim. Men gjenstandsfunn fra yngre steinalder er kjent fra alle matrikelgårdene i planområdet. De første jordbrukerne slo seg ned på lettdrevet og selvdrenerende morenejord nær vatn. Slike forhold la godt til rette for jordbruk og dyrking av korn i dette området. Mange av boplassene ble lagt til områder som ennå nyttes til jordbruk. Mye tyder på at det tidlige jordbruket var en tilleggsnæring til jakt, fangst og sanking, som fortsatte å være en viktig næringsvei i flere tusen år. Arkeologiske registreringer i senere tid har påvist bosetningsspor og jordbruksaktivitet tilbake til bronsealderen. Enkelte av gravminnene som er registrert i området kan også være fra denne tidsperioden. En finner spor etter aktivitet fra bronsealderen mange steder i området. Dette tyder på en fastere bosetning i området. Trolig har det vært vanlig å flytte tun og aktivitet innenfor det området en familie eller en gruppe mennesker disponerte. Grunnen til denne flyttingen kan være at jorden ble utpint, eller at bygninger brant ned.

I løpet av jernalderen begynte menneskene for alvor å opparbeide seg tun, innmark og utmark. Da fikk de også hevd på eget område. En regner med at eiendomsretten over land i alle fall går tilbake til jernalderen, for om lag 2000 år siden. I området er det registrert, og det har tidligere ligget, flere gravfelt, gravminner og bosetningsspor som viser at bosetningen fra bronsealder ble opprettholdt gjennom jernalderen.

Næringsgrunnlaget i middelalderen var jordbruk og husdyrhold, jakt og fiske. De eldste gårdene strakte seg vidt utover og hadde retter i utmark. Etter hvert som folketallet økte ble gardene delt i flere bruk. På 12/1300-tallet fortsatte deling og nyridding i stor stil med bondesønner og frigitte treller som nybyggere. Bøndene eide ikke all jorden. Stormenn, kongen eller kirken var store jordeiere. En stor gruppe jordbrukere var leilendinger. En kjenner til få funn fra middelalderen i området, som fra bygdene på Vestlandet generelt. Dette kommer av at gårdstunene i middelalderen i stor grad var lokalisert der dagens bosetning er. Dermed er sporene etter middelalderbosetningen ødelagt eller skjult under dagens hus og hager. De fleste gårdene i området er nevnt i skriftlige kilder fra middelalderen.

Etter det løfterike 1200-tallet ser det ut til å ha blitt en stagnasjon og nedgang alt tidlig på 1300-tallet. I 1349 kom pesten. Hvor mange offer den etterlot seg vet ingen, men for hele landet døde mer enn en tredjedel av alt folket. En vet at det var flere epidemier som herjet utover på hele 1300-tallet, men det var etter Svartedauden at så mange gårder ble lagt øde. Det ble lett å leie jord da det på kort tid ble flere gårder ledige enn leiere. Mange forlatte bruk stod til forfall, husa råtne, åkrene grodde til med skog og ble igjen allmenninger, andre ble lagt under nabogården, eller tatt opp som beite- og stølsområder.

Utover 1500-tallet begynte landet å komme seg igjen etter de harde 1300-årene, og folketallet økte stadig. Flere av de nedlagte gårdsbrukene ble tatt i bruk igjen. Med økende folketall fulgte store gjenryddinger av ødegarder, også nydyrking og deling av større gårder. Samtidig med at skattene steg utover på 1500- og 1600-tallet, åpnet det seg flere inntektsmuligheter ved at det hadde oppstått nye næringsveier. Bergverksdrift med tilhørende ved- og tømmerhogst kom i gang, og trelasthandel og handverksfagene utviklet seg. Selv om en bygd ikke var direkte berørt, fikk det virkninger. Bøndene fikk bedre muligheter til å selge det de hadde til overs av produkt gården produserte; som korn, humle, smør og ost, hester og slaktefe, huder og skinn. Handelen i byene og de faste markedene tok seg opp. Ny matrikkel lå ferdig i 1669, og var fram til 1836 grunnlag for beregning av skatter og fordeling av alle slag i tillegg til å være et register over jordeiendommer. Kongen forbød de nye jordeierne å øke landskylden og bygselavgiftene. Jordeierne fant det derfor mer lønnsomt å sette penger i sagbruk, skipsfart og handel, og solgte derfor eiendommene sine til leilendingene. På 1700-tallet ble derfor de fleste bøndene i bygdene selveiere, og gårder som tilhørte kirkene og offentlige institusjoner ble færre.

Jordbruket holdt stand i det gamle sporet frem til 1850 da bedre driftsmetoder og nye redskap reformerte driften. Det vestlandske jordbruket hadde hovedvekt på husdyrhold med kjøtt- og melkeproduksjon.

På 1800-tallet startet den storstilte utskiftningen av de gamle fellestunene. De nye tunene ble plassert innenfor området for matrikelgården, og gjerne langs eksisterende ferdselsårer. Bygningsmassen her er hovedsaklig fra århundreskiftet, men noen eldre bygninger ble med fra de gamle fellestunene. Dette gjelder hovedsaklig tømmerkjerner i våningshus og uthus. De nye bygningene som ble oppført, var inspirert av datidens byggestil, hovedsaklig sveitserstil.

Husmannsplassene vokste frem i utkantene av gårdsområdene på 1700- og 1800-tallet. Folketallet økte og det stigende folketallet måtte først og fremst oppveies med et mer intensivt jordbruk. Det gamle åkerlandet ble for lite og det måtte nyridding til. Til dette var det behov for arbeidshjelp. Bøndene knyttet til seg flere husmenn for å sikre seg en fast arbeidstokk. Husmennene hadde som regel kontrakt med husbonden om å jobbe et visst antall dagsverk i avgift for plassen. I onnene, og elles når det var behov, var også koner og barn med på arbeidet på gården. Arbeidet på plassene måtte husmennene gjøre på kvelden og om søndagene. Oftest sørget husbonden for å sette opp husene på husmannsplassene, men nydyrkinga måtte husmennene stå for selv.

Tabell 4: Tidstabell med perioder og dateringer (etter Indreid, 2009)

9000 - 4000 f.Kr.	ELDRE STEINALDER (MESOLITICUM – MESOLITTISK TID)
9000 - 8200 f.Kr.	Tidligmesolitikum (TM)
8200 - 6300 f.Kr.	Mellommolitikum (MM)
6300 - 4000 f.Kr.	Senmesolitikum (SM)
4000 - 1750 f.Kr.	YNGRE STEINALDER (NEOLITICUM – NEOLITTISK TID)
4000 - 3400 f.Kr.	Tidligneolitikum (TN)
3400 - 2700 f.Kr.	Mellomneolitikum A (MN A)
2700 - 2400 f.Kr.	Mellomneolitikum B (MN B)
2400 - 1750 f.Kr.	Senneolitikum (SN)
1750 - 500 f.Kr.	BRONSEALDER (BRA)
1750 - 1100 f.Kr.	Eldre bronsealder (EBRA)
1100 - 500 f.Kr.	Yngre bronsealder (YBRA)
500 f.Kr. - 1000 e.Kr.	JERNALDER (JA)
500 f.Kr. - 570 e.Kr.	Eldre jernalder (EJA)
500 f.Kr. - Kr.f.	Førromersk jernalder (Keltertid)
Kr.f. - 400 e.Kr.	Romersk jernalder (Romertid)
Kr.f - 200 e.Kr.	Eldre romertid
200 - 400 e.Kr.	Yngre romertid
400 - 570 e.Kr.	Folkevandringstid
570 - 1000 e.Kr.	Yngre jernalder (YJA)
570 - 800 e.Kr.	Merovingertid
800 - 1000 e.Kr.	Vikingtid
1000 - 1537 e.Kr.	MIDDELALDER (MA)
1537 e.Kr. –	NYERE TID (ETTERREFORMATORISK TID)

6 KULTURMILJØ OG VERDIVURDERING

Karakteristisk for landskapet i planområdet er et åpent jordbrukslandskap i kontrast til utbygde områder. På begge sider av eksisterende E39 er det store jordbruksområder, og det er hovedsakelig i disse jordbruksområdene at de fleste registrerte kulturminnene i området ligger. Det er tydelig at det har vært attraktivt å bo på høgdedragene, ettersom den eldste jordbruksbosetningen ligger her, med åkrene i bakkene ned mot Byfjorden i nordøst og Stora Stokkavatnet i sør.

Det har vært bosetning i dette området siden steinalderen, der gårdsdrift har vært den viktigste næringsveien i alle fall siden bronsealderen og frem til i dag. Dette har satt sine spor i landskapet.

Det er skilt ut to kulturmiljøer (KM 1 og 2) som begge strekker seg innenfor matrikelgården Nedre Tasta. Avgrensingen er gjort delvis på grunn av sammenhengende kulturlandskap, eksisterende E39 og utbygde områder, og for å få frem nyanser mellom de ulike utbyggingsalternativene.

6.1 KM 1 – Tastatorget

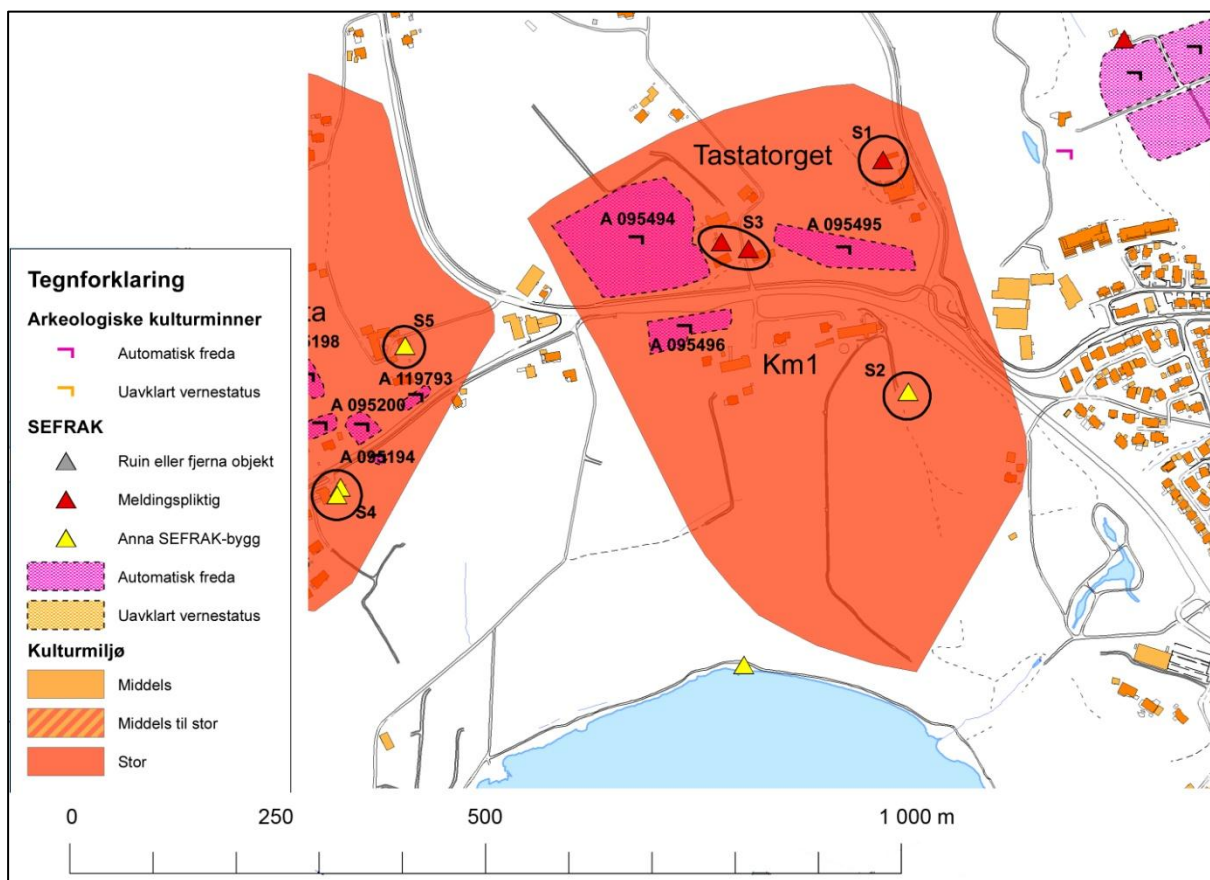
28. 29. Tastad øvre og nedre. Udt. ta:2sta. -- a Tostum [DN. V 127, 1343](#) a œfrom Tostom [DN. IV 387, 1379](#) Offwertast NRJ. II 346. 349. Taste NRJ. II 349. III 256. 257. Thaste 1563. Taste 1567. [Tastaa ASt. 94.] Thasta 1610. Taste, Thastadt 1616. Ø. og N. Taste 1668. Ø. Taste (Pladse Dusevigen og Calhammer), N. Tastad 1723.

"Den nuv. Skrivemaade med -stad, der ikke er synderlig gammel, er uriktig; Endelsen -a er den i denne Egn sædvanlige Flertalsendelse, og Navnet har oprindelig i Nom. lydt Tastar eller Tastir og ikke været sms. med -staðir. Om Navnets Betydning er intet bekjendt." Ldsbl. 446. Man kan ikke se, om Stammen opr. har været Tast- eller *Tarst-. -- Af de i 1723 nævnte Pladse er den første Brugs-Nr. 67, den anden det endnu be-varede Kalhammeren (udt. kallhammaren med Accent paa 2den Stavelse), ved det temmelig smale Sund mellem Fastlandet og den med Hundvaag forbundne Ø. Buøen. Stedsforholdene synes saaledes at angive, at denne "Hammer" (hamarr m., Indl. S. 53) har faaet Navn deraf, at man her pleiede at "kalde" efter Baad til Overfart; jfr. Fossan GN. 19.

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er gården nevnt i skriftlige kilder tilbake til middelalderen.

Figur 13: Panorama kulturmiljø 1 Tastatorget og kulturmiljø 2 Nedre Tasta bak i bildet. Foto: Arnulf Østerdal, Statens vegvesen, Region vest.

Figur 14: Utsnitt fra Temakart kulturmiljø 1.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S1	11032704001	29 Nedre Tasta	Våningshus med eldhus, Eskelandsveien 14.	1700-tallet, tredje kvartal	▲
S2	11032712002	29 Nedre Tasta	Maskinhus, Randabergveien 200.	1900-tallet, første kvartal	▲
S3	11032704002	29 NedreTasta	Ruin etter smie, Kvivollstien 3.	1800-tallet	▲
S3	11032704003	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvivollstien 4.	1800-tallet	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK-bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Deler av kulturmiljøet ligger i område som i Stavanger kommune sin kommunedelplan for kulturminner er registrert som F område – kulturlandskap med høy kulturhistorisk verdi. I kommunedelplanen blir Randabergveien 200, med våningshus, uthus, murt uthus fra ca 1900 vurdert til å ha kulturhistorisk verdi (Nr. 532 i kommunedelplanen). Det samme gjelder Maiblomstsvingen 28, der det ligger tun med våningshus i sveitserstil og to uthus fra 1905 (Nr. 531 i kommunedelplanen). Tunet er regulert til spesialområde vern. Videre er det på Tasta / Eikelandsgården registrert en gammel gårdsvei med steinmurer ned mot Stokkavatnet (Nr. 264 i kommunedelplanen). Veien er regulert til spesialområde vern. På Tasta skole ligger en eldre skolebygning fra 1917.

Figur 15: Tunet med våningshuset (S3) innenfor kulturmiljø 1 Tastatorget.

Automatisk fredete kulturminner

På gården Nedre Tasta (gnr 29), innenfor KM 1 - Tastatorget, er det registrert flere automatisk fredete kulturminner i kulturminnedatabasen Askeladden.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
95495	Bosetning/aktivitetsområde. Bosetningsspor, 17 strukturer fremkommet ved sjaktning. 11 stolpehull og 6 udefinerte. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Bronsealder – jernalder
95494	Bosetning/aktivitetsområde. Åkerrein, kulturlag og 125 forhistoriske anlegg framkommet ved sjaktning. Av totalt 125 anlegg er 95 stolpehull, 25 kokegroper/ildsteder, 1 okerflekk og 2 udefinerte anlegg. Det ble også funnet keramikk, hestetenner, brent bein, fragment av bryne, keramikk og brent leire. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Bronsealder – jernalder
95496	Bosetning/aktivitetsområde. 22 forhistoriske anlegg fremkommet ved sjaktning, hvorav 16 stolpehull, 1 ildsted og 5 kokegroper. Mulig bevart kulturlag i østre enden av sjakta. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Bronsealder – jernalder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Figur 16: Askeladden lokalitet 95494 på jordet framfor tunet. Askeladden lokalitet 94495 ligger på jordet bak tunet.

Kulturminner med uavklart vernestatus

Det er ikke registrert kulturminner med uavklart vernestatus innenfor det aktuelle kulturmiljøet. Ved synfaringen ble det påvist en geil i tilknytning til gårdstunet (S3).

Figur 17: Rester av geil inn mot tunet (S3) innenfor kulturmiljø 1 Tastatorget. Personen står midt i geilen.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Sværd		Tasta	Yngre jernalder	B3087
Bor		Tasta	Yngre jernalder	B3088
Øxeblad		Tasta	Yngre jernalder	B3089
Øxeblad		Tasta	Yngre jernalder	B3090
Brudstykker	messing	Tasta	Yngre jernalder	B3091
Flekke	flint	TASTA NEDRE	Steinalder	S10325
Kjerne	flint	TASTA NEDRE	Steinalder	S10325
Bit	flint	TASTA NEDRE	Steinalder	S10325
Flekke	flint	TASTA NEDRE	Steinalder	S12029
Bryne		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Leirkar		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Leirkar		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Leire		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Avslag	flint	TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Tann		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Bein		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Trekullprøve		TASTA NEDRE	Bronsealder/ jernalder/ middelalder	S12634
Krittpipe	leire	TASTA NEDRE		S12635
Leire		TASTA NEDRE		S12635
Leire		TASTA NEDRE		S12636
Trekullprøve		TASTA NEDRE		S12636
Øks	grønnstein	TASTA NEDRE	Eldre steinalder/ mellommesolitikum/ senmesolitikum	S7915
Øks	bergart	TASTA NEDRE/ KAMPEN	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S9
Dolk	flint	TASTA ØVRE	Senneolitikum	S10108
Spiss	flint	TASTA ØVRE	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S6918
Avslag	flint	TASTA ØVRE	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S6918
Leirkar	keramikk	TASTA ØVRE	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S6950
Bein	bein	TASTA ØVRE	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S6950
Øks	flint	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S1244
Dolk	flint	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Yngre steinalder	S1282
Øks	bergart	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Yngre steinalder/ tidligneneolitikum/ mellomneolitikum	S1964
Øks	bergart	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Yngre steinalder/ senneolitikum/ eldre bronsealder	S2043
Skraper	flint	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Steinalder	S6616
Dolk	flint	TASTA ØVRE/ TASTA NEDRE	Yngre steinalder/ senneolitikum	S951

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Nedre Tasta er en gård med en lang forhistorie. Det er registrert omfattende spor etter bosetning i bronse- og jernalderen på gården. Gjenstandsfunnene strekker seg tilbake til eldre steinalder. Alle forhistoriske perioder og middelalder er representert i gjenstandsmaterialet.

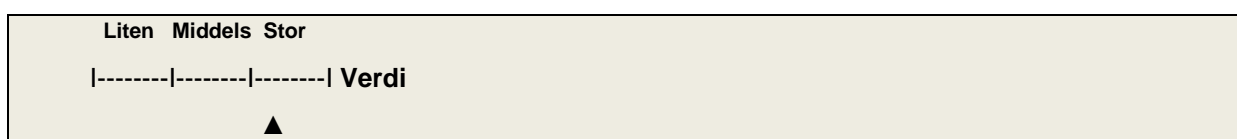
Verdivurdering

Kulturmiljø 1 favner om deler av gården Nedre Tasta, gnr 29. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det tre store lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Dette er bosetningsspor fra bronse- og jernalder. Gården er nevnt i skriftlige kilder fra middelalderen.

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent 4 SEFRAK-registrerte bygninger. Bygningene representerer gårdsbosetningen tilbake til 1700- og 1800-talet.

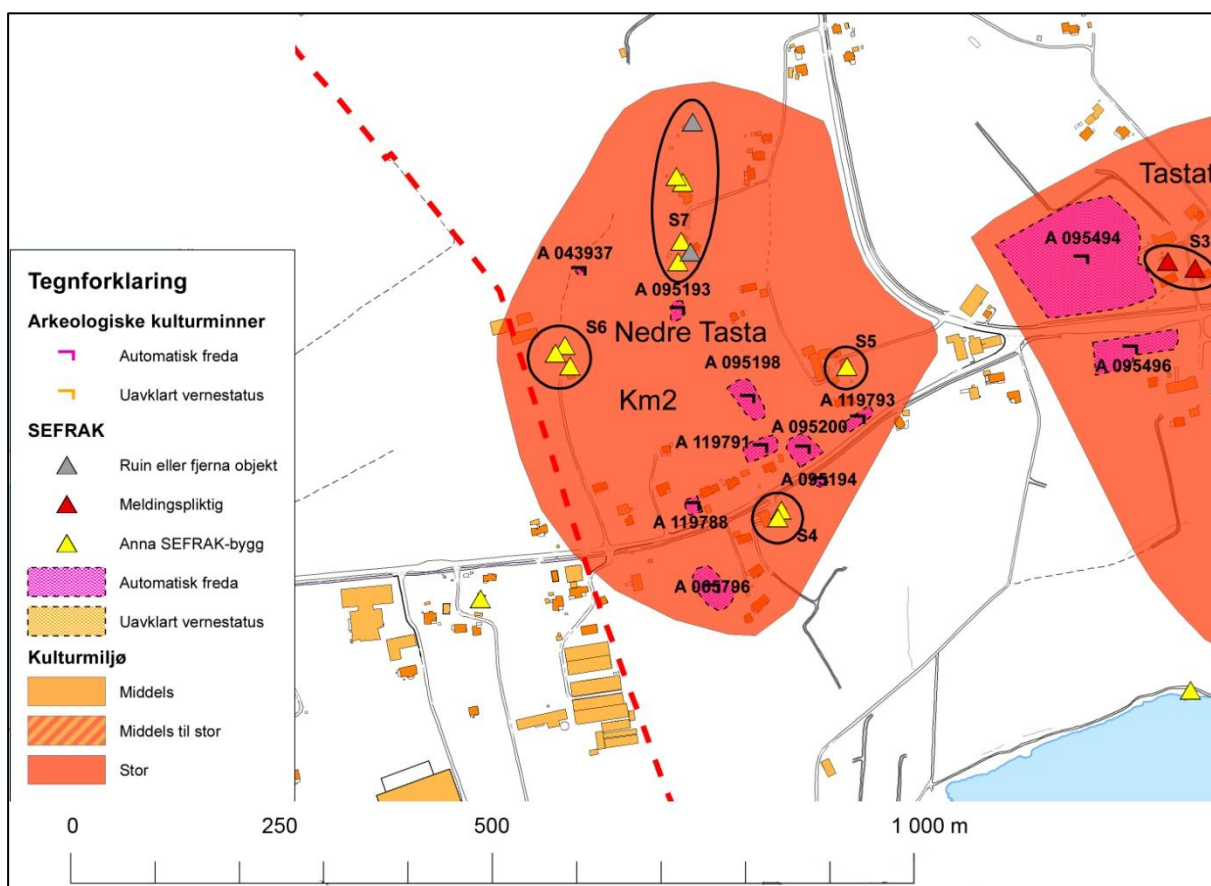
Det er omfattende system av steingjerde innenfor kulturmiljøet. Rester av en geil ligger inn mot gårdstunet (S3).

KM 1 - Tastatorget er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, middels til stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

6.2 KM 2 – Nedre Tasta

Se omtale av matrikkelgården under Kap. 7.1.

Figur 18: Utsnitt fra Temakart Kulturmiljø 2.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S4	11032713007	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvernevikveien 327. Lyebakken.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S4	11032713008	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvernevikveien 327. Lyebakken.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S5	11032713001	29 NedreTasta	Våningshus, Randabergveien. Bjerk.	1800-tallet, andre kvartal	▲
S5	11032713002	29 Nedre Tasta	Våningshus, Randabergveien. Bjerk.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S6	11032713010	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kverneviksveien 320. Rudlå.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S6	11032713011	29 Nedre Tasta	Eldhus, Kverneviksveien 320. Rudlå.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S6	11032713012	29 Nedre Tasta	Kjerrehus med smie, Kverneviksveien 320. Rudlå.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S7	11032713003	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvivollveien 25. Kvivoll. Revet.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S7	11032713004	29 Nedre Tasta	Driftsbygning, Kvivollveien 25. Kvivoll.	1900-tallet, første kvartal	▲
S7	11032713005	29 Nedre Tasta	Eldhus, Kvivollveien 25. Kvivoll.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S7	11032713014	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvivollveien. Kvivoll. Høye.	1800-tallet, fjerde kvartal	▲
S7	11032713015	29 Nedre Tasta	Eldhus, Kvivollveien. Kvivoll. Høye. Utgått annen grunn.	1900-tallet, første kvartal	▲
S7	11032713013	29 Nedre Tasta	Våningshus, Kvivollveien 11. Kvivoll. Tasta. Revet.	1800-tallet	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

I Stavanger kommune sin kommunedelplan for kulturminner er Randabergveien 246 (S5) trukket frem som et tun med kulturhistorisk verdi. Her ligger det drengestue fra 1835, våningshus (noe endret), allé og steingard (Nr. 534 i kommunedelplanen).

Figur 19: Tun (S5) med allé og steingard innenfor kulturmiljø 2 Nedre Tasta.

Automatisk fredete kulturminner

På gården Nedre Tasta (gnr 29), innenfor KM 2 – Nedre Tasta, er det registrert flere automatisk fredete kulturminner i kulturminnedatabasen Askeladden.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
119793	Bosetning/aktivitetsområde. Ved sjakting i dyrka mark ble det registrert 8 strukturer, herunder 6 stolpehull, en struktur av uviss funksjon og ett ildsted. Funnene ble gjort i en sjakt (sjakt 12).	Automatisk fredet Dispensasjon 09/00366	Bronsealder – jernalder
95194	Bosetning/aktivitetsområde. Forhistoriske bosetningsspor hvorav 4 stolpehull, en mulig veggrille, 3 fyllskifter samt funn av keramikk. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Jernalder
65796	Bergkunstlokalitet. 1959: På en nærmest vannrettliggende bergflate, ca. 50 m vest for husa: 1. et helleristningsfelt. (Helliensens funnkart nr. 4). Bergflaten er nå tildekket med jord. Feltet består av mange ulike figurer, deriblant skipsfigurer, solsymboler og fotsåler. Bergflaten ligger i sørskrånningen ned mot Store Stokkavatn med vid utsikt sørover. 2005: 1996 var det et lite stykke av berget fremme i dagens lys med 7 figurer. I 2000 var det overgrodd. Hele feltet ble dekket til av Eva og Per Fett i 1941. Det skal være ca. 113 ristninger. Kjent siden 1900. Kalkert i 1933 av Eva og Per Fett. Registrert av Bjørn Myhre 01.07.1959. Revidert av AmS i 1996. Undersøkt og registrert av Gitte Kjeldsen 14.12.2005.	Automatisk fredet	Bronsealder
95200	Bosetning/aktivitetsområde. Forhistoriske bosetningsspor hvorav 3 ildsteder, 12 stolpehull, 1 hellelegning, 1 veggrille, 4 fyllskifter samt funn av keramikk. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet Dispensasjon 09/00366	Bronsealder – jernalder
119788	Bosetning/aktivitetsområde. Bosetningsspor i form av tre stolpehull og en veggrøft. Kommet frem i forbindelse med sjakting og funnet i sjakt 6. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet Dispensasjon 09/00366	Bronsealder – jernalder
119791	Bosetning/aktivitetsområde. Ved sjakting i dyrka mark ble det i en sjakt (sjakt 11) avdekket 15 strukturer. 2 strukturer ble avskrevet, 3 ble tolket som nedgravinger med uviss funksjon, 1 kokegrop og 9 stolpehull.	Automatisk fredet Dispensasjon 09/00366	Bronsealder – jernalder
95198	Forhistoriske bosetningsspor hvorav 6 ildsteder, 14 stolpehull, 2 veggriller og 3 fyllskifter hvorav ett er mulig rest etter vegg. Funn av keramikk. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Bronsealder – jernalder
95193	Kullflekk med stein, brent leire/mulig keramikk og en ukjent jerngjenstand. Ikke synlig over markoverflaten.	Automatisk fredet	Jernalder
43937	Gravminne. Gravhaug på toppen av en fjellknaus kalt Rudlo, på det høyeste punktet på Nedre Tasta: 1. En liten rest av en rundhaug. (Helliensens funnkart nr. 2) Den har tidligere vært ca. 16 m i tverrmål. Nå ligger bare en liten haugrest igjen under et steingjerde som er skiftegjerde mellom bnr.18 og 46. Tyskerne har hatt kanonstilling på Rudlo og ødela haugen under krigen.	Automatisk fredet	Vikingtid

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Figur 20: Lokalitetene innenfor kulturmiljø 2 Nedre Tasta ligger på begge sider av Kvernevikveien (mot høyre billedkant), frem mot terrassekanten som vender ned mot Stora Stokkavatnet. Helleristningsfeltet (Askeladden lokalitet 65796) ligger lengst sør mot Stora Stokkavatnet innenfor kulturmiljøet.

Kulturminner med uavklart vernestatus

Det er ikke registrert kulturminner med uavklart vernestatus innenfor det aktuelle kulturmiljøet.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Se liste over gjenstandsfunn under KM 1.

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Nedre Tasta er en gård med en lang forhistorie. Det er registrert omfattende spor etter bosetning i bronse- og jernalderen på gården. Gjenstandsfunnene spenner over et langt tidsrom, helt tilbake til eldre steinalder.

Verdivurdering

Kulturmiljø 2 favner om deler av gården Nedre Tasta, gnr 29. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det ni lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Dette er en større bergkunstlokalitet fra bronsealder, rester etter et gravminne fra vikingtid og sju lokaliteter med bosetningsspor fra bronse- og jernalder.

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent 13 SEFRAK-registrerte bygninger. Bygningene representerer i stor grad gårdsbosetningen tilbake til 1800- og 1900-tallet.

Det er omfattende system av steingjerder innenfor kulturmiljøet. Enkelte steingjerder kan ha betydelig alder.

KM 2 – Nedre Tasta er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og middels til stor bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

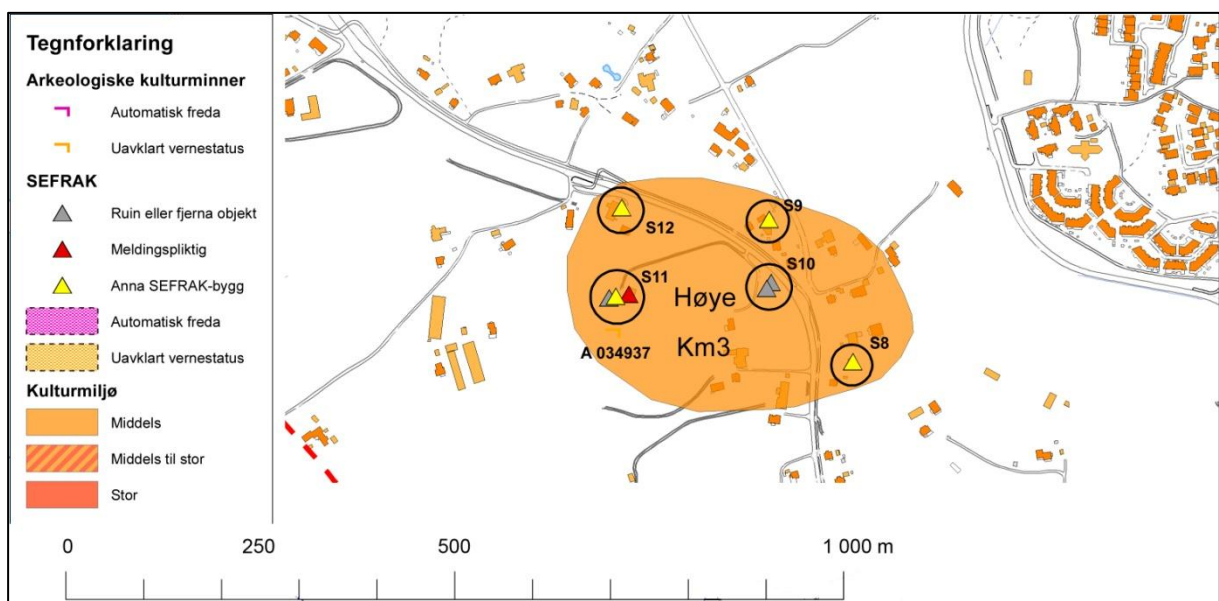
6.3 KM 3 – Høye

30. Hoie. Udt. h/âi/2e, høi2e. -- Høye 1668. 1723. *Haugr m., Dat. *Haugi; efter en naturlig Haug. Jfr. for Udtalen Høien i Varhaug (GN. 42,11) og Høie i Øislebø (Bd. IX S. 108).

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er gården nevnt i skriftlige kilder tilbake til 1600-tallet.

Figur 21: Tunet (S11) innenfor kulturmiljø 3 Høye. Restene etter gravminnet (Askeladden lokalitet 34937) ligger på høyeste punktet bak tunet.

Figur 22: Utsnitt fra Temakart kulturmiljø 3.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S8	11032704004	30 Høye	Våningshus, Høye.	1900-tallet, første kvartal	▲
S9	11032704005	30 Høye	Våningshus, Høyebakken 6.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S10	11032713020	30 Høye	Våningshus, Høye. Revet.	1700-tallet	▲
S10	11032713021	30 Høye	Våningshus, Høye. Revet.	1700-tallet	▲
S11	11032713017	30 Høye	Driftsbygning, Høye.	1800-tallet	▲
S11	11032713016	30 Høye	Våningshus, Høye.	1900-tallet, første kvartal	▲
S11	11032713018	30 Høye	Ruin etter eldhus. Revet.	1900-tallet, første kvartal	▲
S12	11032713019	30 Høye	Våningshus, Randabergsv. Høyegård. Utgått annen grunn	1800-tallet, tredje kvartal	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Automatisk fredete kulturminner

På gården Høye (gnr 30), innenfor KM 3 – Høye, er det ikke registrert automatisk fredete kulturminner i kulturminnedatabasen Askeladden.

Kulturminner med uavklart vernestatus

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
34937	Gravminne. Gravhaug. 1. bunnlaget av rundhaug (Helliesens funnkart nr. 1). Den er 10-12 m i tvn og knapt 0,5 m høg. Det skal ha vært et 4 m langt gravkammer i haugen, men det er ingen spor igjen etter dette.	Uavklart	Bronsealder

Kilde: Riksantikvaren. <http://askeladden.ra.no/sok/>

På Høye, innenfor KM 3, er det registrert et kulturminne med uavklart vernestatus i fornminnedatabasen Askeladden. På den markerte fjellknausen på Høye har det ligget en gravhaug med stort gravkammer. Det er uvisst hvor mye som er igjen av gravhaugen.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Pilspiss	flint	HØYE	Yngre steinalder/ senneolitikum/ eldre bronsealder	S10323
Råknoll	flint	HØYE	Yngre steinalder/ senneolitikum/ eldre bronsealder	S10323
Dolk	flint	HØYE	Eldre bronsealder	S8201

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Høye er en gård med en lang forhistorie. Gjenstandsfunnene strekker seg i tid tilbake til yngre steinalder, og flere perioder er representert i gjenstandsmaterialet.

Verdivurdering

Kulturmiljø 3 favner om deler av gården Høye, gnr 30. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det en lokalitet med rester av en gravhaug, trolig fra bronsealder. Gravhaugen, som har ligget markert plassert i terrenget, har i dag uavklart vernestatus.

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent 8 SEFRAK-registrerte bygninger. Noen av bygningene representerer gårdsbosetningen tilbake til 1700-tallet. Det er også bygninger fra 1800-tallet og første del av 1900-tallet innenfor kulturmiljøet. Fire av bygningene er revet. Det er omfattende system av steingjerder innenfor kulturmiljøet.

KM 3 - Høye er vurdert til å ha middels kunnskapsverdi, middels opplevelsesverdi og liten til middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **middels verdi**.

6.4 KM 4 – Austre Goa / Rygg

60. 61. Goe vestre og østre. Udt. gó2a. -- Gwda skipreida [DN. IV 578, 1414](#) Gudha skr. [DN. III 468, 1419](#) Gwdha skr. [DN. IV 626, 1435](#) Gudda skr. [DN. IV 667, 1449](#) [Goda Skr. NRJ. II 344. Gowdhe Skr. NRJ. III 255. 276.] Gouue, Gowe 1567. [Gue Skr., Gue ASt. 94. Gua Skr. ASt. 170.] Guua 1610. Guddj, Guua 1616. Guoe St. S. 16. V. og Ø. Goae 1668. W. og Ø. Goe 1723.

"De ældre Former, sammenholdte med Udtalen, vise til en Nominativ-form *Guðir eller *Guðar; rigtignok er ingen af disse Former ældre end 1414. Kjender intet analogt." O. R. Efter Stedsforholdene var det kanske tænkeligt, at der til Grund for Navnet laa et Ord *guði-f., Udgyden, Oversvømmelse (= græsk), beslægtet med det under Sogndal GN. 13 omtalte Gaut-; Gaardens Mark begrænses i Ø. og S. af en større Myr-strækning og dennes Afløb til Haalandsvandet. -- Efter Gaarden havde Guða skipreiða Navn (ogsaa kaldet Tunguness skr., se GN. 52); se om denne ovfr. S. 195.

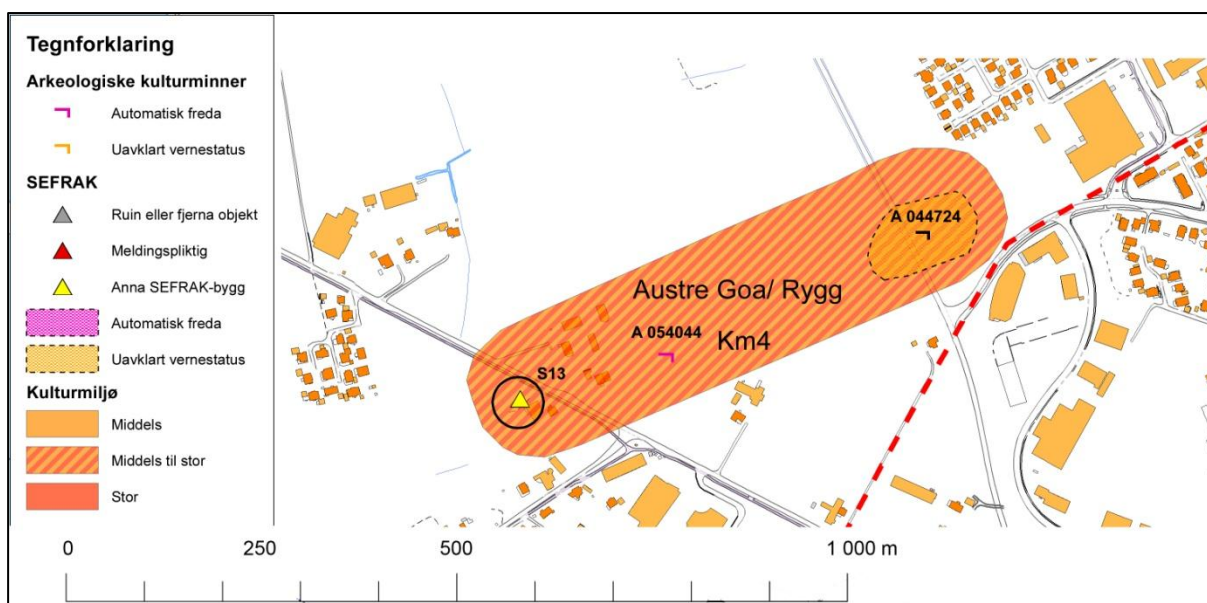
47. Rygg. Udt. rygg. -- Rygh NRJ. II 346. Røigh NRJ. III 256. Røg 1563 [ASt. 94.] Røgh 1610. 1616. Røeg 1668. 1723.*Ryggr m., Ryg, langstrakt Forhøining af Jord eller Fjeld (Incl. S. 72).

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er Goa nevnt i skriftlige kilder tilbake til middelalderen, mens Rygg er nevnt tilbake til 1600-tallet.

Figur 23: Kulturmiljø 4 Austre Goa / Rygg ligger delvis innenfor et større sammenhengende kulturlandskap på sørsiden av E39 og utbygd område på nordsiden

Figur 24: Utsnitt fra Temakart kulturmiljø 4.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S13	11270102008	61 Goa Østre	Våningshus, Nygaard, Goa.	1800-tallet, fjerde kvartal	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Automatisk fredete kulturminner

På gårdene Austre Goa, gnr 61 og Rygg gnr 47, innenfor KM 4 – , er det registrert ett automatisk fredet kulturminne i kulturminnedatabasen Askeladden.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
54044	Gravminne. Gravrøys, rest. Klart markert, tydelig i terrenget. Bevokst med gress og unge løvtrær. Avskåret av et ØNØ-VSV-gående steingjerde som ligger i skillet mellom 61/10 og 47/20. Den S-del er delt i to av et SSØ-NNV-gående steingjerde. I det T-formede møtepunktet for steingjerdene er det plassert en strømmast. Den N-del av røysa er delvis fjernet. Rester av røysa er synlig inntil steingjerdet som deler eiendommene. I den S-del av røysa er det dyrket helt inntil og stein er synlig i dagen. Gjenværende del: ØNØ-VSV: 8 m, NNV-SSØ: 3 m, H: 0,4 m.	Automatisk fredet	Bronsealder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Kulturminner med uavklart vernestatus

Innenfor KM 4 – Austre Goa / Rygg, ligger det et gravfelt med uavklart vernestatus.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
44724	Gravfelt. Helliessen nr. 2-3. 2. Levning af en lyngklædt rundhaug, der er 6,5 m i tvermaal. Fra denne haug strækker sig i nordostlig retning en gammel lynglædt jordvold. 3. rest af en rundhaug, ca 12 m i tvermaal. Ingen spor av haugene ved kontrollregistrering i 1958 og 1992.	Uavklart	Eldre jernalder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Figur 25: Gravfeltet (Askeladden lokalitet 44724) med uavklart vernestatus strekker seg på begge sider av eksisterende E39 innenfor kulturmiljø 4 Austre Goa / Rygg.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Spinnehjul	kleber	AUSTRE GOA	Yngre jernalder	S10973
Skraper	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum	S2920
Skraper	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum	S2920
Øks	grønnstein	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S3923
Øks	grønnstein	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Mellomneolitikum	S3924
Øks	bergart	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum/ eldre bronsealder	S3933
Øks	grønnstein	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S4281
Øks	grønnstein	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S4281
Øks	bergart	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S4281
Dolk	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum	S5685
Skraper	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum	S8001
Skraper	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Steinalder	S8107
Dolk	flint	AUSTRE GOA/ VESTRE GOA	Steinalder	S8107
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10729
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10730
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10731
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10732
Pilspiss	flint	GOA	Steinalder	S10733
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10734
Avslag	flint	GOA	Steinalder	S10736
Skraper	flint	GOA	Steinalder	S10737
Støpeform	kleber	VESTRE GOA	Yngre bronsealder	S2083
Pilspiss	flint	VESTRE GOA	Steinalder	S2334
Avslag	flint	VESTRE GOA	Steinalder	S2334
Bein		VESTRE GOA	Steinalder	S2334
Trekull	trekull	VESTRE GOA	Steinalder	S2334
Skall		VESTRE GOA	Steinalder	S2334
Øks	grønnstein	VESTRE GOA	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S3668
Øks	bergart	VESTRE GOA	Yngre steinalder/ senneolitikum/ mellomneolitikum	S5024
Øks	grønnstein	VESTRE GOA	Yldre steinalder	S5721
Dolk	flint	VESTRE GOA	Eldre bronsealder	S5758
Kjerne	flint	VESTRE GOA	Steinalder	S9793

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Bryne	Skifer	Rygg	Yngre jernalder	S10973
Ildslagingsstein	Kvartsitt	Rygg	Yngre steinalder/ senneolitikum	S2920

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Austre Goa og Rygg er gårder med lange tradisjoner. Det er registrert spor etter bosetning i bronse- og jernalderen på gården. Hovedvekten av gjenstandsfunnene er fra steinalder.

Verdivurdering

Kulturmiljø 4 favner om deler av gården Austre Goa, gnr 61 og Rygg gnr 47. Dette er gårder med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det en lokalitet med automatisk fredet kulturminne (gravminne) og en lokalitet der vernestatus er uavklart (gravfelt).

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent 1 SEFRAK-registrert bygning. Bygningen representerer gårdsbosetningen tilbake til siste del av 1800-tallet. Det er omfattende system av steingjerder innenfor kulturmiljøet. Dette er strukturer som kan ha høy alder.

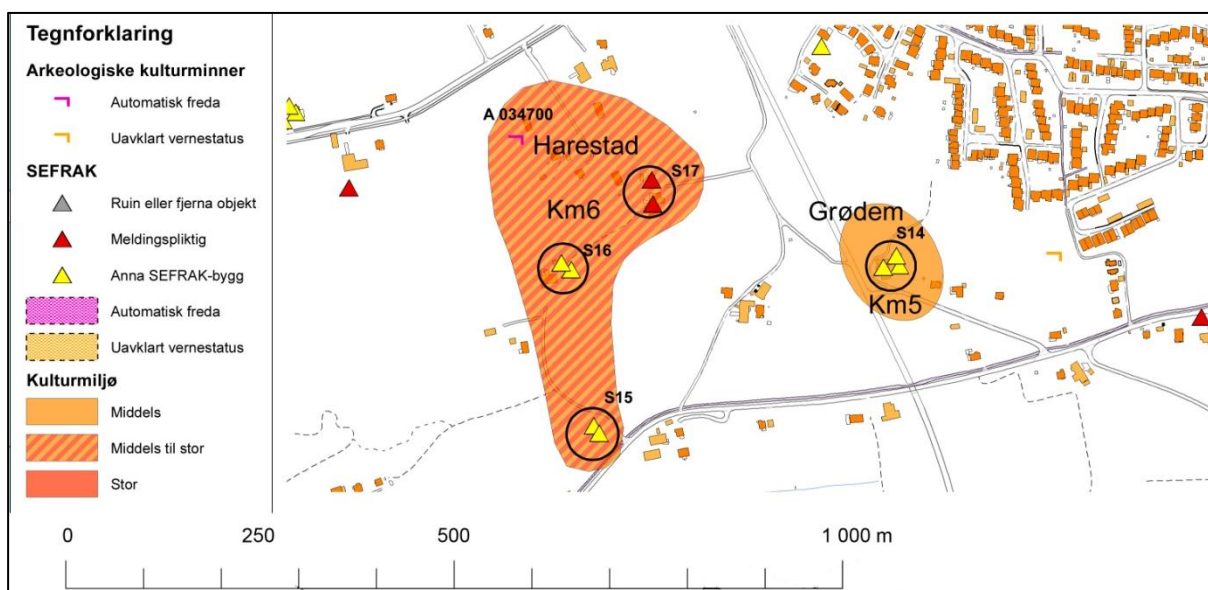
KM 4 – Austre Goa / Rygg er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, middels opplevelsesverdi og liten bruksverdi. Samlet vurdering blir **middels til stor verdi**.

6.5 KM 5 – Grødem

48. Grødeim. Udt. grø2dei. -- i Griothæimi [DN. II 24](#) c. 1288. i Grioteimi [DN. IV 219, 1342](#) i Greothæimi [DN. V 127, 1343a](#) Grødwm NRJ. II 346. Grødym NRJ. III 256. Grødem 1563. [Grødim ASt. 94.] Grødimb 1610. Grødim 1668. Grødem med Dusevigen 1723. Grjót(h)eimr, se Egersund GN. 27. -- Dusevigen, se GN. 28,67.

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er gården Grødem nevnt i skriftlige kilder fra middelalderen.

Figur 26: Utsnitt fra Temakart kulturmiljø 5 og 6.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S14	11270201002	48 Grødem	Våningshus, Grødem.	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S14	11270201004	48 Grødem	Eldhus, Grødem.	1900-tallet	▲
S14	11270201003	48 Grødem	Driftsbygning, Grødem.	1900-tallet	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Figur 27: Tunet på Grødem, gnr 48, bnr 10. Alle bygningene i tunet er i SEFRAK-registeret. Våningshuset er fra 1800-tallet, tredje kvartal.

Automatisk fredete kulturminner

Innenfor KM 5 – Grødem er det ikke registrert automatisk fredete kulturminner i kulturminnedatabasen Askeladden.

Kulturminner med uavklart vernestatus

Innenfor KM 5 – Grødem, er det ikke registrert kulturminner med uavklart vernestatus.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Bredmeisel	flint	Grødem (Grøtheim)	Steinalder	B1785

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Grødem er en gård med lange tradisjoner. Det er registrert en gravrøys fra eldre jernalder på gården (Askeladden Id 64584). Gravrøysen, som har uavklart vernestatus, ligger øst for det avgrensede kulturmiljøet som er knyttet til tunet på bruk nr 10. Den er derfor vurdert til å være utenfor influensområdet. Gjenstandsfunnet på Grødem er fra steinalder.

Rester av en geil ligger innenfor kulturmiljøet i tilknytning til tunet på bruk nr 10. Denne kan ha høy alder.

Figur 28: Rest av geil like sør for driftsbygningen i tunet på Grødem, gnr 48, bnr 10.

Verdivurdering

Kulturmiljø 5 favner om deler av gården Grødem, gnr 48. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger gårdstunet til bruk nr 10 på Grødem. Det er tre SEFRAK registrerte bygninger i tunet. Bygningen representerer gårdsbosetningen tilbake til siste del av 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet. Rester av en geil ligger inn mot tunet i sør. Tunet, som ligger nærme eksisterende E39, fremstår som autentisk og med gode kvaliteter. Det er ikke kjente automatisk fredete kulturminner innenfor kulturmiljøet. Geilen som ble sett på synfaring kan være fra forhistorisk tid. Det er system av steingjerder som kan ha høy alder innenfor kulturmiljøet.

KM 5 – Grødem er vurdert til å ha middels kunnskapsverdi, middels opplevelsesverdi og liten til middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **middels verdi**.

Liten	Middels	Stor	Verdi
-----	-----	-----	▲

6.6 KM 6 – Harestad

49. Harestad. Udt. ha:2rasta. -- Horrestad NRJ. II 346.
Hardestad NRJ. III 255. Haresta 1610. Harrestad 1616. Harrestad
med Bershagel 1668. Harrestad med Bersagel og Hodneberg 1723.

*Harðarstaðir, sms. med Mandsnavnet H&bmaapeno;rðr. Dette forekommer i Norge tidligst i en Runeindskrift fra 11te Aarh., fra Klep paa Jæderen, og er ret alm. i Reformationstiden paa Vestlandet. Se PnSt. S. 139 f. -- Af Underbrugene er det første Brugs-Nr. 6. "Hodneberg" er et opr. *Hornaberg, sms. med horn n., Horn, spids Fjeldtop (Incl. S. 57); jfr. Hodnefjeld, Mosterø GN. 10. 49,3. Nyvold. Kaldes hei1å. 49,6. Bergsagel. -- Underbrug 1668 og 1723, se ovfr. Se Høle GN. 21. 49,9. Varden. Udt. va:2ren. Er "Bergsagelvarden" (DK.), benævnt efter Brugs-Nr. 6, strax S. for Harestad.

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er gården nevnt i skriftlige kilder tilbake til 1600-tallet.

Figur 29: Kulturmiljø 6 Harestad. Tunet (S17) nærmest i bildet. Gravrøysen (Askeladden lokalitet 34700) ligger på høyeste punktet på høyden bak tunet.

Se kartutsnitt under kulturmiljø 5 for nærmere plassering av kulturminner og avgrensing på kulturmiljø.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S15	11270302014	49 Harestad	Bedehus, menighetshus	1800-tallet, fjerde kvartal	▲
S15	11270302015	49 Harestad	Vedskjul / utedo	1800-tallet, fjerde kvartal	▲
S16	11270302005	49 Harestad	Våningshus, Harestad	1800-tallet, tredje kvartal	▲
S16	11270302006	49 Harestad	Vaskehus, Harestad	1800-tallet, fjerde kvartal	▲
S17	11270302004	49 Harestad	Driftsbygning, Harestad	Ingen informasjon	▲
S17	11270302001	49 Harestad	Våningshus, Harestad	1800-tallet	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFARK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Automatisk freda kulturminner

På gården Harestad, gnr 49, er det innenfor KM 6 registrert et automatisk fredet kulturminne i kulturminnedatabasen Askeladden.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
34700	Gravminne. Gravrøys, sannsynligvis rund. Overvokst med torv. Flere steiner på størrelsen opp til 0,5m syner. Sterkt forstyrret, særlig av utgravd sjakt inn fra V til midtpartiet og av potetkjeller i N. Mulig at ytterkanten i SØ kan være uforstyrret. D:ukjent. H:ukjent. Ifølge Helliesen var denne 13,5m i diameter og 3/4m høy.	Automatisk fredet	Bronsealder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Kulturminner med uavklart vernestatus

Innenfor KM 6 – Harestad, er det ikke registrerte kulturminner med uavklart vernestatus.

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Ring	gull	HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S1773
Leirkar		HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S2187
Leirkar		HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S2187
Bein		HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S2187
Perle	keramikk	HARASTAD	Eldre jernalder	S2188
Spinnehjul	kleber	HARASTAD	Jernalder	S2189
Sverd	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Kniv	tre/ jern/ gips	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Kniv	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Saks	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Krumkniv	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Svingbøyle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Skjøve	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Avslag	flint	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Spinnehjul	bergart (labrador)	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Bryne	skifer	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Bryne	skifer	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Spillebrikke	bein (horn/ gevir)	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Kam	horn (bein, gevir)	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Uviss	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Skjoldbule	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Stift	tre/ jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Spiker	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Stift	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Drev	ull/ lin	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190

Klinknagle, Tre	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2190
Sverd	jern/ bronse/ gips	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Spydspiss	jern/ gips	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Skjoldbule	jern/ gips	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Kniv	horn (bein, gevir)	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Spydspiss	tre/ jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Horn	horn/ gips	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Tekstil	ull	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Tekstil	ull	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Bast		HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Never	never	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Drev	dyrehår	HARASTAD	Yngre jernalder/ vikingtid	S2193
Krok	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2194
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2194
Bein, Kull		HARASTAD	Yngre jernalder	S2194
Bøyle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2195
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2195
Bein, Kull		HARASTAD	Yngre jernalder	S2195
Kniv	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2196
Perle	glass	HARASTAD	Yngre jernalder	S2196
Stift	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2196
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2196
Bein		HARASTAD	Yngre jernalder	S2196
Beslag	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2197
Stift	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2197
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2197
Bein		HARASTAD	Yngre jernalder	S2197
Bøyle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2198
Stift		HARASTAD	Yngre jernalder	S2198
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S2198
Bein, Kull		HARASTAD	Yngre jernalder	S2198
Pilspiss	flint	HARASTAD	Yngre steinalder/ senneolitikum	S2211
Dolk	flint	HARASTAD	Yngre steinalder/ senneolitikum	S2990
Øks	flint	HARASTAD	Yngre steinalder	S3674
Hellig Hvit Stein	bergart	HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid/ yngre romertid/ yngre jernalder	S3742
Øks	bergart	HARASTAD	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S3909
Øks	bergart	HARASTAD	Yngre steinalder	S3910
Øks	flint	HARASTAD	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S4172
Avslag	flint	HARASTAD	Steinalder	S4203
Makroflekk	flint	HARASTAD	Steinalder	S4204
Øks	bergart	HARASTAD	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S5025
Skraper	flint	HARASTAD	Steinalder	S5026

Avslag	flint	HARASTAD	Steinalder	S5026
Ukjent	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Fal	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Kniv	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Jernfragment	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Leirklining	leire	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Kile	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Bryne	skifer	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Vevlodd	kleber	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Klinknagle	jern	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Kole	kleber	HARASTAD	Yngre jernalder/ middelalder	S5349
Sverd	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S5569
Øks	jern	HARASTAD	Yngre jernalder	S5569
Pilspiss	kvarts	HARASTAD	Senneolitikum	S6187
Bryne	kvartsitt	HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid/ romertid	S6188
Pilspiss	flint	HARASTAD	Eldre bronsealder	S6439
Flekk	flint	HARASTAD	Steinalder	S6899
Kølle	kleber	HARASTAD	Yngre steinalder	S6900
Øks	bergart	HARASTAD	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S6901
Øks	diabas	HARASTAD	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S7959
Spinneshjul	kleber	HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S7963
Perle	glass	HARASTAD	Yngre jernalder	S8025
Dolk	flint	HARASTAD	Yngre steinalder/ senneolitikum	S8568
Øks	porfyr	HARASTAD	Eldre steinalder/ mellommesolitikum/ senmesolitikum	S8569
Smeltedigel	leire	HARASTAD	Bronsealder	S8570
Spinneshjul	kleber	HARASTAD	Jernalder	S9448
Spenne	bronse	HARASTAD	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S950

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Harestad er en gård med tradisjoner og stor tidsdybde. Det er registrert spor etter bosetning i bronse- og jernalderen på gården. I gjenstandsmaterialet er alle perioder i forhistorien og middelalder representert.

Verdivurdering

Kulturmiljø 6 favner om deler av gården Harestad, gnr 49. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det en lokalitet med automatisk fredet kulturminne (gravminne). Det har tidligere ligger en rekke fornminner (gravhauger, tuft, etc.) på gården som i dag er fjernet. Flere av disse er utgravd på 1800- og 1900-tallet. I tillegg er det gjort mange gjenstandsfunn under dyrkningsarbeid. Samlet sett er det et omfattende funnmateriale fra gården.

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent 6 SEFRAK-registrert bygninger. Bygningen representerer gårdsbosetningen tilbake til siste del av 1800-tallet. Det er omfattende system av steingjerder innenfor kulturmiljøet.

KM 6 – Harestad er vurdert til å ha middels til stor kunnskapsverdi, middels til stor opplevelsesverdi og middels bruksverdi. Samlet vurdering blir **middels til stor verdi**.

Liten   Middels   Stor
----- ----- ----- Verdi
▲

6.7 KM 7 – Todneim

50. Todneim. Udt. tå2ddnei. -- Todne 1567. [Thønnem ASt. 94.] Thonemb 1610. Thodnemb 1616. Thoednemb St. S. 39. Todnemb 1668. 1723.

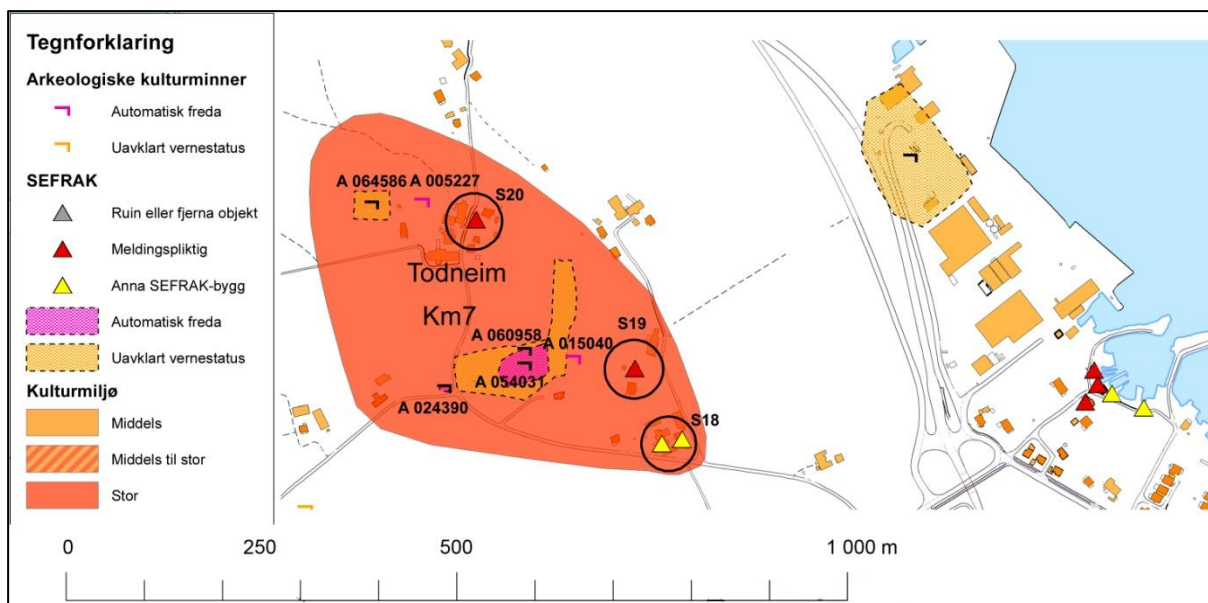
*Porneimr, sms. med heimr. 1ste Led er þorn m., Torn, i en Række gamle Navne (t. Ex. Þornberg, Tanberg) vistnok brugt i samme Betydning som þyrnir m., Tjørn, Tornebusk (Indl. S. 82). Denne Sammensætning findes ogsaa i Hetland (GN. 50); jfr. Tansum (*Þornseimr) i Eidsvold. -- I Matrikelen af 1906 skr. Todnheim.

Som vi ser av opplysningene i "Norska Gaardnavne" er gården nevnt i skriftlige kilder tilbake til 1500-tallet.

Figur 30: Kulturmiljø 7 Todneim sett fra Harestadveien. Fornminnene ligger på høyden bak bygningene. Bygningene innenfor S18 og S19 ligger i gårdstunene midt i bildet.

Figur 31: Utsnitt fra Temakart kulturmiljø 7.

Nyere tids kulturminner

Kart ref	SEFRAK ID	GÅRD	KULTURMINNE	DATERING	KATEGORI
S18	11270302002	49 Harestad	Våningshus, Harestad	1900-tallet, første kvartal	▲
S18	11270302003	49 Harestad	Driftsbygning, Harestad	1900-tallet, første kvartal	▲
S19	11270404017	50 Todneim	Våningshus, Todnem	1800-tallet, første kvartal	▲
S20	11270404018	50 Todneim	Våningshus, Todnem	1800-tallet, andre kvartal	▲

▲ Meldepliktig i hht kml §25, ▲ Annet SEFRAK- bygg, ▲ Ruin eller fjernet objekt.

Automatisk fredete kulturminner

På gården Todneim, gnr 50, innenfor KM 7, er det registrert 4 lokaliteter med automatisk fredete kulturminner i kulturminnedatabasen Askeladden.

Askeladden id nr.	Kulturminne	Vernestatus	Datering
15040	Todneimberget. Gravrøys, rund, rest. Klart markert og tydelig i terrenget. Torvdekket, men enkelte steiner syner. Bevoskt med noe einerkratt. Svært avflatet og omrotet i midtpartiet. 3 store heller er delvis synlige i midtpartiet. D: 14 m og h: 3/4 m. Toppen av fjellknaus på Ø-V gående høydedrag. Vid utsikt.	Automatisk fredet	Eldre jernalder / bronsealder
54031	Tuptione. Hustuffer. Hustuft 1, rektangulær, orientert NNV-SSØ. Klart markert og tydelig i terrenget. Veggvollene er delvis torvdekket, men enkelte steiner syner. Enkelte store steiner er trolig sekundært deponert. Veggvollene er fra 2 - 3,5 m brede og 1/4 - 1/2 m høye. Tuften er delt i to rom. S-rommet er 9 m langt, og N-rommet er 11 m langt. Ytre l: 26 m, og ytre br: 9 m. 13 m ØNØ for det NØ hjørnet av 1): 2) Hustuft, rektangulær, orientert N-S. Uklart markert og lite tydelig i terrenget. Veggvollene er sterk torvdekket. Den indre delen av tuften ligger høyere enn marken utenfor. Veggvollene er 2 - 3 m brede og 1/4 m høye. Tuften er delt i to rom. S-rommet er 13 m langt, og N-rommet er 10 m langt. Ytre l: 29 m, og ytre br: 9 m. 7 m Ø for det SØ-hjørnet av 2): 3) Hustuft, rektangulær, orientert N-S. Klart markert og tydelig i terrenget. Veggvollene er kraftig torvdekket. De er 1 1/2 - 2 1/2 m brede og 1/4 - 1/2 m høye. Ytre l: 39 m, og ytre br: 8 m.	Automatisk fredet	Eldre jernalder

24390	Gravhaug. Gravhaug, rund, rest. Uklart markert, men tydelig i terrenget. Overtorvet. Haugen er svært omrotet, da to potetkjellere er bygd inn i den. Disse har inngang fra V. Haugen er trolig beskåret av vei i S. I den NV kvadrant er det fjernet en del masse. Utbredelse i dag; D: 13 m, h: 2 m. I flg. Helliessen: D:14 m.	Automatisk fredet	Eldre jernalder
5227	Løeberget. Gravrøys, rund, rest. Klart markert og tydelig i terrenget. Delvis torvdekket, men enkelte steiner syner. Bevokest med furukratt. Svært omrotet og utgravd flere steder. NV- og SØ- kvadrant er helt utgravd, slik at det bare står igjen en voll som markerer utbredelsen. D: 12 m og h: 3/4 m. I flg. B. Myhre: D: 13,5 m og h: 1 m.	Automatisk fredet	Eldre jernalder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Kulturminner med uavklart vernestatus

Innenfor KM 7 – Todneim, ligger det to lokaliteter med uavklart vernestatus.

Askeladden id nr	Kulturminne	Vernestatus	Datering
60958	Tuptene. Gravfelt. Gravhaug, fjernet, og gardfar, fjernet. Intet syner i dag. I flg. B. Myhre: I kanten av Todneimberget og 10 m Ø for den østre av hustuftene (91010 C9 R11): 1) Gravhaug, rund. D: 7 m og h: 1/2 m. I N-kant av hustuftene: 2) Gardfar.	Uavklart	Eldre jernalder
64586	3 hustuffer, fjernet. Undersøkt i 1952 av O. Møllerop. Intet syner i dag. I flg. innberetning ved O. Møllerop: Lengst mot V med NV-hjørnet beskåret av steingjerdet mellom bnr. 3 og 5: 1) Hustuft, rektangulær, orientert N-S. Den delen av tuften som lå på bnr. 3 var fjernet. L: 23 m, br: 8 - 10 m. 3 - 4 m Ø for 1): 2) Hustuft, rektangulær, orientert N-S. L: 18 m, br: 8 - 10 m. 15 m Ø for 2): 3) Hustuft, rektangulær, orientert N-S. L: 19 m, br: 8 - 10 m.	Uavklart	Eldre jernalder

Kilde: Riksantikvaren <http://askeladden.ra.no/sok/>

Gjenstandsfunn eller fjernede kulturminner

Gjenstand	Materiale	Gård	Periode	Museumsnr
Avslag	flint	TODNEIM	Steinalder	S10242
Øks	grønnstein	TODNEIM	Yngre steinalder	S1281
Øks	bergart	TODNEIM	Yngre steinalder	S1281
Emne	flint	TODNEIM	Steinalder	S3443
Øks	bergart	TODNEIM	Yngre steinalder/ tidligneolitikum/ mellomneolitikum	S3914
Øks	bergart	TODNEIM	Yngre steinalder/ mellomneolitikum	S3915
Søkke	kleber	TODNEIM	Middelalder	S3916
Øks	sandstein	TODNEIM	Eldre steinalder/ mellommesolitikum/ senmesolitikum	S3918
Bryne	skifer	TODNEIM	Jernalder	S3926
Søkke	sandstein	TODNEIM	Jernalder/ middelalder	S3927
Spinnehjul	kleber	TODNEIM	Eldre jernalder	S3928
Øks	bergart	TODNEIM	Steinalder	S6995
Kølle	bergart (granitt)	TODNEIM	Yngre steinalder	S7098
Bryne	skifer	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Vevlodd	kleber	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Søkke	kleber	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125

Kvernstein	bergart (gneis)	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Kvernstein	bergart (gneis)	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Kvernstein	bergart (gneis)	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Kvernstein	sandstein	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Kvernstein	bergart (gneis)	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Trekull	tre	TODNEIM	Yngre jernalder	S7125
Spinnehjul	serpentin	TODNEIM	Eldre jernalder/ folkevandringstid	S7127
Øks	grønnstein	TODNEIM	Eldre steinalder/ mellommesolitikum/ senmesolitikum	S7866
Søkke	bergart (granitt)	TODNEIM	Yngre jernalder	S7905
Bryne	kvartsitt	TODNEIM	Yngre jernalder	S7905
Vevlodd	kleber	TODNEIM	Yngre jernalder	S7905
Kvernstein		TODNEIM	Yngre jernalder	S7905
Øks	grønnstein	TODNEIM	Eldre steinalder/ senmesolitikum	S9444
Øks	grønnstein	TODNEIM	Eldre steinalder/ senmesolitikum	S9445
Øks	grønnstein	TODNEIM	Eldre steinalder/ senmesolitikum	S9446
Bryne	skifer/ kvarts	TODNEIM	Uviss	S9447

Kilde: <http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Gjennomgangen av registrerte automatisk fredete kulturminner og gjenstandsfunn forteller oss at Todneim er en gård med en lang forhistorie. Det er registrert spor etter bosetning i bronse- og jernalderen på gården. I gjenstandsmaterialet er alle perioder i forhistorien og middelalder representert.

Verdivurdering

Kulturmiljø 7 favner om deler av gården Todneim gnr 50. Dette er en gård med stor tidsdybde. Innenfor kulturmiljøet ligger det fire lokaliteter med automatisk fredete kulturminner (gravminner, hustuffer, etc.) og to lokaliteter der vernestatus er uavklart (gravfelt, hustuffer, etc.).

I gårdstunene som ligger innenfor kulturmiljøet er det kjent fire SEFRAK-registrerte bygninger. Bygningene representerer gårdsbosetningen tilbake til første del av 1800-tallet. Det er omfattende system av steingjerder som kan ha høy alder innenfor kulturmiljøet.

KM 7 – Todneim er vurdert til å ha stor kunnskapsverdi, stor opplevelsesverdi og middels til stor bruksverdi. Samlet vurdering blir **stor verdi**.

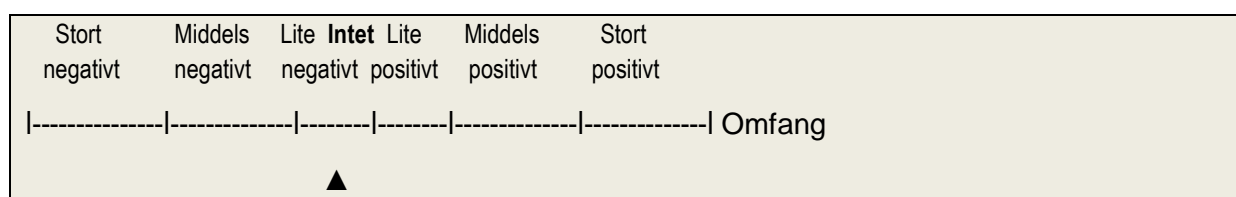
Liten Middels Stor
----- ----- ----- Verdi
▲

7 OMFANG- OG KONSEKVENSVURDERING

7.1 0-alternativet

Alternativ 0 er dagens veg på strekningen Smiene - Harestad. Dette alternativet er med som et referansealternativ i konsekvensutredningen og effekten av de andre alternativene blir målt i forhold til dette. 0-alternativet tar utgangspunkt i dagens situasjon, og omfatter i tillegg forventede endringer uten tiltaket i analyseperioden.

0-alternativet medfører ingen direkte konsekvenser for kulturminner innenfor planområdet. Gårdsområdene langs dagens veg vil kunne bli berørt av vedlikeholdsarbeid og mindre oppgraderinger. Trafikkbelastningen vil øke i perioden. Dette vil ha innvirkning på opplevelsen av kulturminner og kulturmiljø i planområdet, særlig med hensyn på gårdsmiljøene og kulturminner som ligger nærme eksisterende veg, i form av støy og støv.

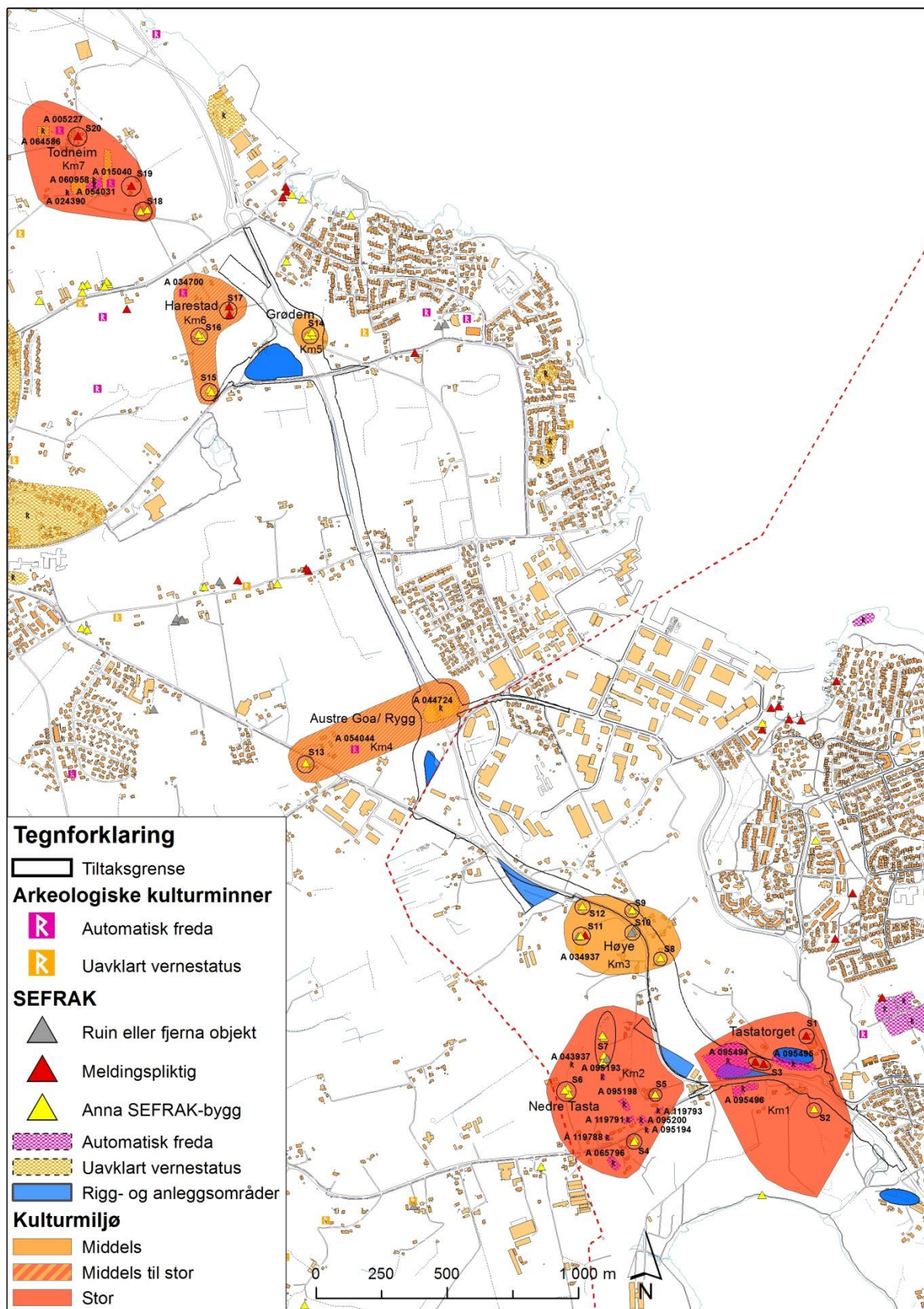

Konsekvensene nullstilles uavhengig av reelle konsekvenser. Ingen konsekvens (0).

7.2 Alternativ 1

I det følgende vil det bli gjort omfang- og konsekvensvurdering av alternativ 1 i forhold til kulturmiljø 1 – 7. Variantene med lang og kort kulvert, samt daglinje ved Tasta skole (A-C) har bare liten innvirkning på definerte kulturmiljø og kulturminner. (Se tiltaksbeskrivelse, kap. 3)

Figur 32: Temakart kulturminner og kulturmiljø med tiltaksgrense for begge alternativ.

7.2.1 Kulturmiljø 1 - Tastatorget

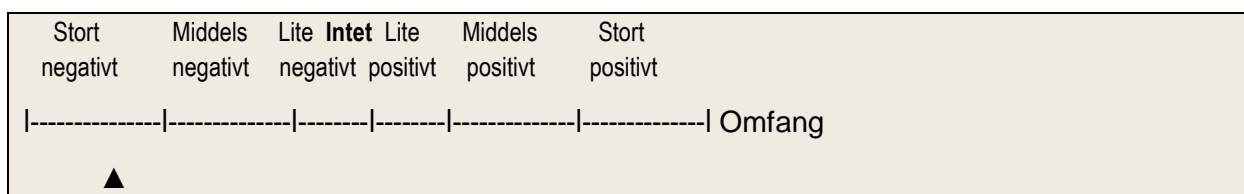
Alternativ 1 går gjennom det definerte kulturmiljøet ved Tastatorget med stor verdi. Alternativet kommer i direkte konflikt med et større bosetnings- og aktivitetsområde (Askeladden id 95494), og i berøring med et annet automatisk fredet bosetnings- og aktivitetsområde (Askeladden id 95495). Lokaltetene, som begge er automatisk fredet, ligger på nordsiden av Randabergveien. Alternativet vil også ha visuell innvirkning på det automatisk fredete bosetnings- og aktivitetsområdet som ligger på sørsiden av Randabergveien. Alle de tre lokalitetene består av kulturminner (bosetningsspor) under dyrket mark, og har ikke synlige kulturminner over bakken.

Alternativ 1 har innvirkning på gårdstunet og nyere tids kulturminner (S3) innenfor kulturmiljøet. Begge de SEFRAK-registrerte bygningene i tunet, en ruin etter smie (SEFRAK ID 11032704002) og våningshus (SEFRAK ID11032704003), blir direkte berørt. De berørte bygningene er meldepliktige bygg i hht kml §25. Ved synfaringen ser ruinen etter smia ut til å være fjernet. Våningshuset er rehabilitert og ombygd, og det er lite igjen av det opprinnelige utvendig. I tilknytning til tunet ligger det rester av en geil som også blir berørt. De andre bygningene fra nyere tid innenfor kulturmiljøet (S1 og S2) blir ikke berørt.

Med hensyn på kulturminner og kulturmiljø er det bare mindre forskjeller i de ulike variantene ved Tasta skole. Alternativ 1C med vegtrasé i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole, er vurdert som en dårligere løsning enn alternativene med kulvert på grunn av visuell innvirkning på kulturminner og kulturmiljø i dette området (KM 1 og gamle Tasta skole).

Gjennom deler av kulturmiljøet følger alternativet eksisterende veg som går gjennom kulturmiljøet. Tiltaket vil derfor i liten grad skape nye barrierer i det sammenhengende kulturlandskapet.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha stort negativt omfang.

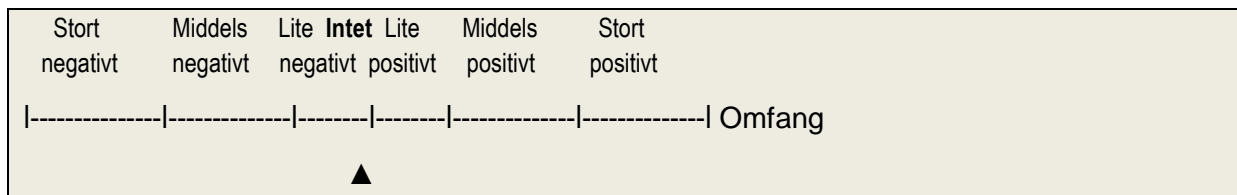

Stor verdi sammenholdt med stort negativt omfang gir **stor negativ konsekvens (---)**.

7.2.2 Kulturmiljø 2 – Nedre Tasta

Alternativ 1 vil få ingen eller liten innvirkning på kulturmiljø 2 Nedre Tasta, da tiltakene ligger på nordøstsiden av Randabergveien forbi kulturmiljøet. Visuelt danner Randabergveien og kryss mot Kvernevikveien på Tastatorget (Gabbas) allerede barriere i kulturlandskapet inn mot kulturmiljøet.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha intet til lite negativt omfang.

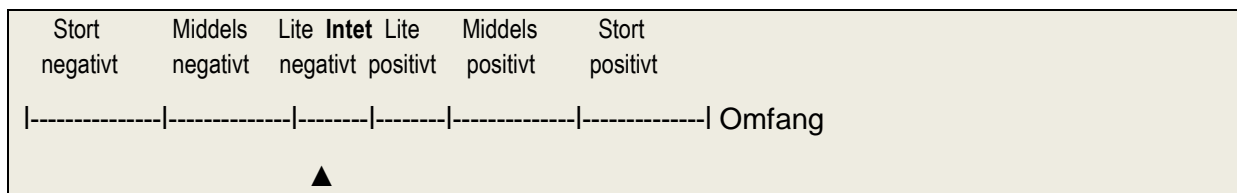
Stor verdi sammenholdt med intet til lite negativt omfang gir **ubetydelig til liten negativ konsekvens (0/-)**.

7.2.3 Kulturmiljø 3 – Høye

Alternativ 1 vil berøre kulturmiljøet i nordøst, der tiltaket vil direkte berøre to bygninger (S8 og S9) registrert i SEFRAK som annet sefrak-bygg (Sefrak id 11032704004 og 11032704005). Bygningene er fra slutten av 1800-tallet og tidlig 1900-tall. Tiltakene ligger i utkanten av kulturmiljøet, fra eksisterende veg og nedover mot nordøst. Randabergveien, Høyebakken og flere bolighus i dette området danner allerede barriere i kulturlandskapet. Alternativet vil ha liten innvirkning på det mer intakte kulturlandskapet innenfor kulturmiljøet, som strekker seg fra Randabergveien og opp mot det høyeste punktet på Høye.

Visuelt får tiltaket innvirkning på to ruiner (S10) fra nyere tid like ovenfor krysset mellom Randabergveien og Høyebakken. Eksisterende veg ligger nærmere disse ruinene enn det alternativ 1 vil gjøre, men det samlede omfanget vil bli større.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha lite negativt omfang.

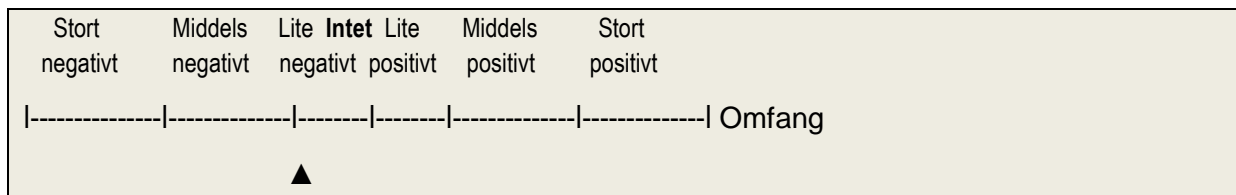

Middels verdi sammenholdt med lite negativt omfang gir **liten negativ konsekvens (-)**.

7.2.4 Kulturmiljø 4 – Austre Goa / Rygg

Alternativ 1 vil berøre kulturmiljøet direkte, da tiltaket vil komme i konflikt med en lokalitet med uavklart vernestatus (Askeladden id 44724). Det har tidligere ligget gravminner i området. Det er i dag ikke synlige kulturminner knyttet til lokaliteten. Alternativet vil komme i direkte konflikt med lokaliteten, men det er uvisst hvor mye som er igjen av gravfeltet. Nærmere § 9 registreringer i området vil avklare dette. Alternativ 1 er vurdert til å ha liten eller ingen innvirkning på gravminnet (Askeladden id 54044) og SEFRAK bygningen (S13) vest for alternativ 1 innenfor kulturmiljøet. Tiltaket vil berøre steingjerder innenfor kulturmiljøet.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha lite til middels negativt omfang.

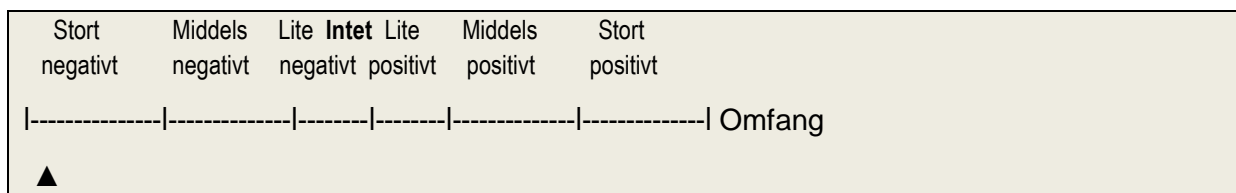

Middels til stor verdi sammenholdt med lite til middels negativt omfang gir **liten til middels negativ konsekvens (-/-)**.

7.2.5 Kulturmiljø 5 – Grødem

Alternativ 1 har omfattende kryssløsning i dette området. Tunområdet med de tre SEFRAK registrerte bygningene (S14) fra siste del av 1800-tallet og tidlig 1900-tall blir direkte berørt. Restene av geilen inn mot tunet og steingjerder blir også berørt direkte.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha stort negativt omfang.

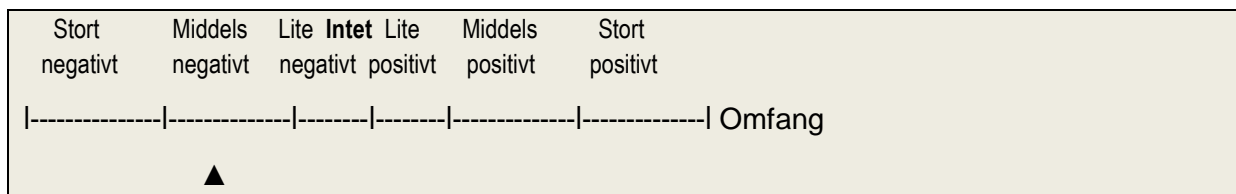

Middels verdi sammenholdt med stort negativt omfang gir **middels negativ konsekvens (-)**.

7.2.6 Kulturmiljø 6 – Harestad

Alternativ 1 passerer utenfor kulturmiljøet i nordøst. Tiltakene på Harestad har stort omfang, men kulturminner blir ikke direkte berørt. Fornminnet innenfor kulturmiljøet ligger tilbaketrukket i forhold til tiltakene. Visuelt danner Mekjarvikvegen og utbygde områder allerede barrierer i kulturlandskapet her, men omfanget med tiltaket blir større, slik at barrieren i kulturlandskapet blir forsterket.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha middels negativt omfang.

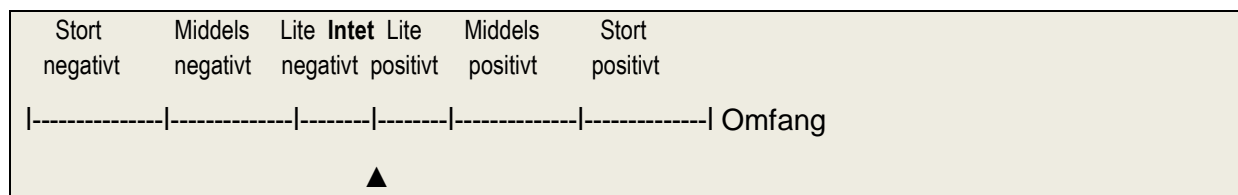
Middels til stor verdi sammenholdt med middels negativt omfang gir **middels negativ konsekvens (-)**.

7.2.7 Kulturmiljø 7 – Todneim

Alternativ 1 passerer nedenfor kulturmiljøet i sørøst. Visuelt danner Harestadvegen allerede barrierer i kulturlandskapet her, men omfanget med tiltaket blir større, slik at barrieren i kulturlandskapet blir forsterket. Alternativ 1 går ned i tunnel sør for Harestadvegen, slik at omfanget blir avgrenset. Det blir ikke nye tiltak nærmere kulturmiljøet enn eksisterende veg (Harestadvegen). Kulturmiljøet på Todneim ligger høyt i terrenget, mens tiltaksområdet ligger nedsenket i terrenget før det går inn i tunnel. Det er god avstand mellom tiltak og kulturmiljø.

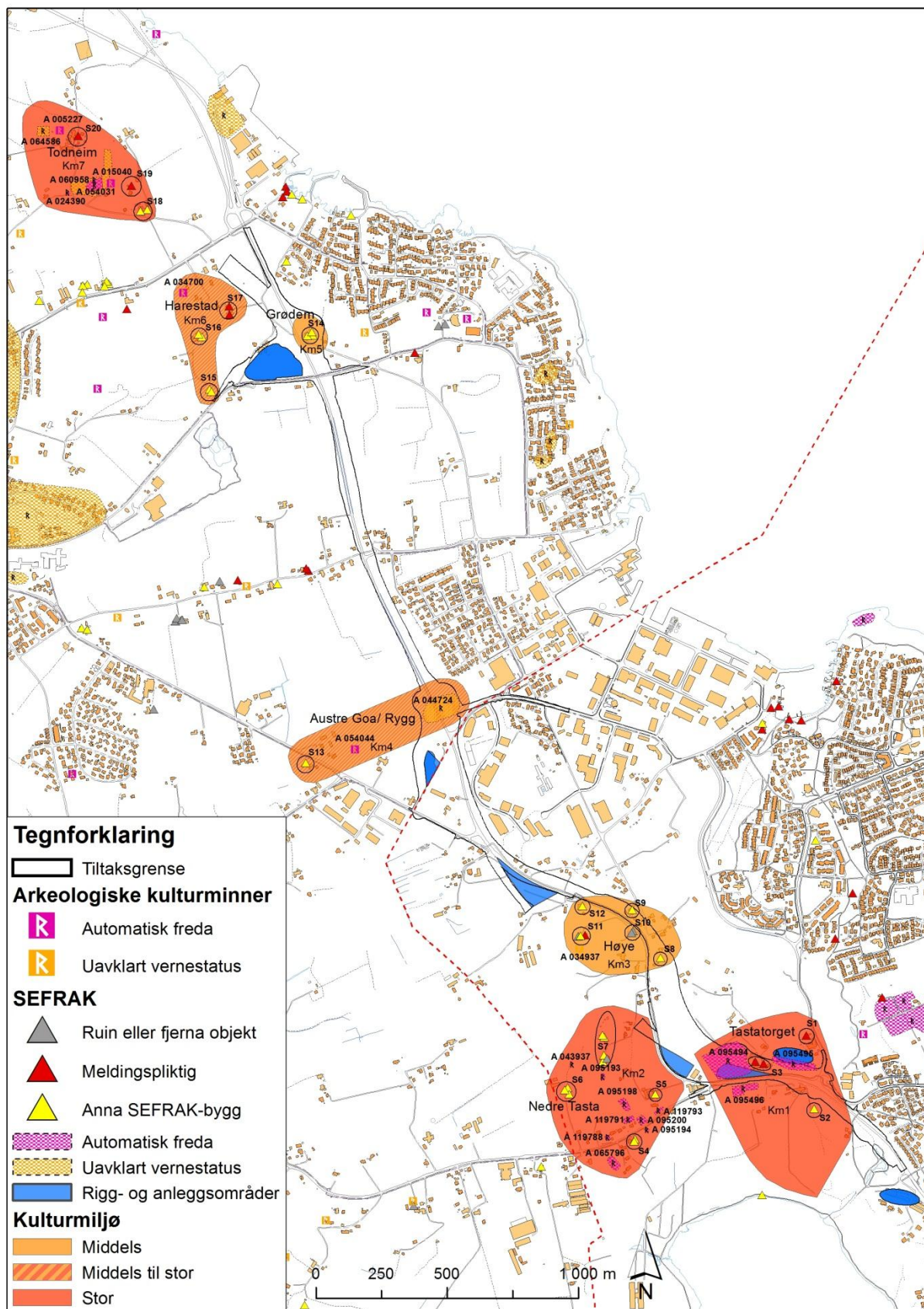
Samlet blir tiltaket vurdert til å ha intet til lite negativt omfang.

Stor verdi sammenholdt med intet til lite negativt omfang gir **ubetydelig konsekvens (0)**.

7.3 Alternativ 3

I det følgende vil det bli gjort omfang- og konsekvensvurdering av alternativ 3 i forhold til kulturmiljø 1 – 7. Nord for Finnestad er alternativ 3 likt 1. Variantene med lang og kort kulvert, samt daglinje ved Tasta skole (A-C) har bare liten innvirkning på definerte kulturmiljø og kulturminner. (Se tiltaksbeskrivelse, kap. 3)

Figur 33: Temakart kulturminner og kulturmiljø med tiltaksgrense for begge alternativ.

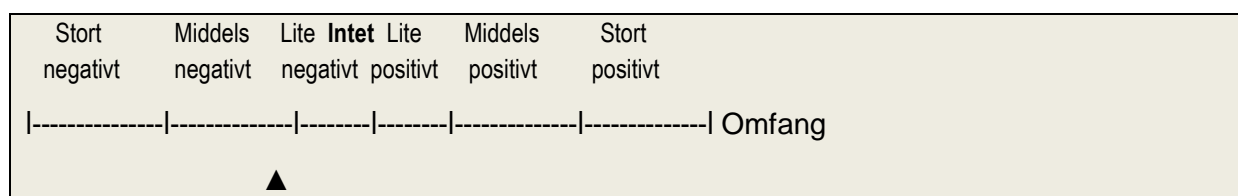
7.3.1 Kulturmiljø 1 - Tastatorget

Samme vurdering som i alternativ 1. Se Kap. 7.2.1.

7.3.2 Kulturmiljø 2 – Nedre Tasta

Alternativ 3 vil få større innvirkning på kulturmiljø 2 Nedre Tasta enn i alternativ1, da tiltakene har større omfang og ligger nærmere kulturmiljøet i dette alternativet. Tiltaket ligger på nord og nordøstsiden av Randabergsvegen forbi kulturmiljøet. Visuelt danner Randabergveien og Kvernevikvegen allerede barrierer i kulturlandskapet inn mot kulturmiljøet, men omfanget av alternativ 3 med nærføring til kulturmiljøet vil i stor grad forsterke innvirkningen i forhold til dagens situasjon. Tunnelpåslag inn mot Høyehaugen vil danne nye inngrep og barrierer i det intakte kulturlandskapet i dette området.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha middels negativt omfang.

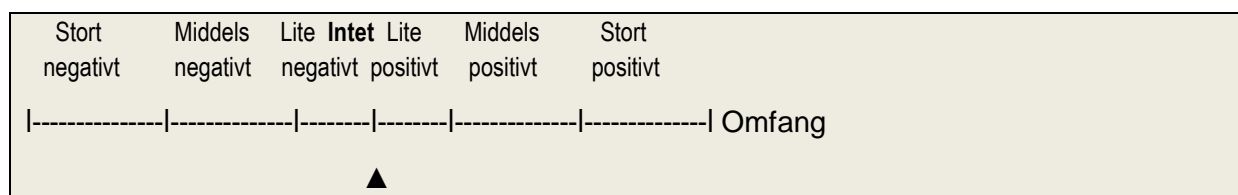

Stor verdi sammenholdt middels negativt omfang gir **middels negativ konsekvens (-)**.

7.3.3 Kulturmiljø 3 – Høye

Alternativ 3 går i tunnel bak kulturmiljøet. Alternativet berører derfor ikke kulturmiljøet direkte. Tunnelpåslagene vil ha en liten innvirkning på kulturlandskapet på begge sider av Høyehaugen. Trafikk som i dag går gjennom kulturmiljøet vil bli redusert.

Samlet blir tiltaket vurdert til å ha ubetydelig til lite negativt omfang.

Middels verdi sammenholdt med intet til lite negativt omfang gir **ubetydelig konsekvens (0)**.

7.3.4 Kulturmiljø 4 – Austre Goa / Rygg

Samme vurdering som i alternativ 1. Se Kap. 7.2.4.

7.3.5 Kulturmiljø 5 – Grødem

Samme vurdering som i alternativ 1. Se Kap. 7.2.5.

7.3.6 Kulturmiljø 6 – Harestad

Samme vurdering som i alternativ 1. Se Kap. 7.2.6.

7.3.7 Kulturmiljø 7 – Todneim

Samme vurdering som i alternativ 1. Se Kap. 7.2.7.

7.4 Samlet konsekvensvurdering og oppsummering

Begge hovedalternativene (1 og 3) fører til direkte konflikt med automatisk fredete bosetningsspor innenfor kulturmiljø 1 Tastatorget. Alternativ 1 og 3 vil også medføre direkte konflikt med en lokalitet der vernestatus er uavklart innenfor kulturmiljø 4 Austre Goa/Rygg. I tillegg er det konflikt med eldre bygningsmasse i flere gårdstun; kulturmiljø 1 Tastatorget, kulturmiljø 3 Høye og kulturmiljø 5 Grødem. Selv om alternativ 1 griper inn i flere av kulturmiljøene på linje med alternativ 3, blir dette trukket frem som det beste alternativet ettersom det har mindre innvirkning på kulturmiljø 2 Nedre Tasta. Dette kulturmiljøet er vurdert til å ha høyest verdi av kulturmiljøene i planområdet. Alternativ 3A-C er rangert som det dårligste alternativet, da dette i større grad enn alternativ 1A-C bryter opp helheten i kulturlandskapet, særlig i området fra kulturmiljø 2 Nedre Tasta og frem til kulturmiljø 3 Høye.

Med hensyn på kulturminner og kulturmiljø er det bare mindre forskjeller i de ulike variantene (A – C) ved Tasta skole. Alternativ 1C og 3C, med vegtrasé i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole, er vurdert som en dårligere løsning enn kulvert i forhold til kulturminner og kulturmiljø i dette området (KM 1 og gamle Tasta skole).

Vurderingene av omfang og konsekvens av utbyggingsalternativene for kulturminner og kulturmiljø er sammenfattet i tabellen nedenfor.

Kulturmiljø	Alt 1A	Alt 1B	Alt 1C	Alt 3A	Alt 3B	Alt 3C
KM1 Tastatorget	---	---	---	---	---	---
KM2 Nedre Tasta	0/-	0/-	0/-	--	--	--
KM3 Høye	-	-	-	0	0	0
KM4 Austre Goa/Rygg	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-
KM5 Grødem	--	--	--	--	--	--
KM6 Harestad	--	--	--	--	--	--
KM7 Todneim	0	0	0	0	0	0
Samlet konsekvens	-/-	-/-	-/-	---	---	---
Rangering	1	2	3	4	5	6

Rangering 1 – 6, der 1 er best.

Samlet blir alternativ 1A-C rangert som bedre enn alternativ 3A-C. Innenfor hvert hovedalternativ er variant C med vegtrasé i fjellskjæring (i dagen) forbi Tasta skole vurdert som dårligst, og lang kulvert (A) som best.

8 AVBØTENDE TILTAK

Innledningsvis vil vi trekke fram følgende mer generelle tiltak for å dempe de negative virkningene på kulturminner og kulturmiljø:

- Valg av trasé
- Justering av trasé
- Valg av deponi
- Justering av deponi
- Utforming

Avbøtende tiltak knyttet til kulturminner og kulturmiljø er nært knyttet til både naturlandskap og kulturlandskap. Avbøtende tiltak knyttet til landskap vil derfor i mange tilfeller ha virkning også for kulturminner og kulturmiljø innenfor samme landskapsrom.

I utformingen av veganlegget bør det være et mål å dempe de visuelle virkningene på kulturminner og kulturlandskap. En god landskapstilpassning avgrenser konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø. Det er viktig med avbøtende tiltak innenfor helhetlige kulturmiljøer eller i områder med enkeltstående kulturminner.

Flere kulturminner ligger i eller nær tiltak uten å bli direkte berørt. Det vil være derfor være viktig å sikre kulturminner i byggefasen for å unngå at disse blir påført skade under byggearbeidene. I plan for ytre miljø (YM-plan) kan det legges inn faste møter med entreprenør og byggeledelse der kulturminner og sikring av disse er tema, slik at en i byggefasen er klar over de kulturhistoriske verdiene i området. Dette kan samkjøres med oppfølging i forhold til landskapstema.

Direkte konflikt med kulturminner og avbøtende tiltak:

Kulturminne*	Alternativ A1	Alternativ A3	Avbøtende tiltak / merknader
Askeladden ID 95495 Bosetning-aktivitetsområde (KM1)	X*	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd.
Askeladden ID 95494 Bosetning-aktivitetsområde (KM1)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd.
SEFRAK ID 11032704002 Ruin etter smie (KM1)	X	X	Justering / dokumentasjon.
SEFRAK ID 11032704003 Våningshus (KM1)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
Geil (uregistrert) (KM1)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom den er automatisk fredet.
SEFRAK ID 11032704004 Våningshus (KM3)	X		Dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11032704005 Våningshus (KM3)	X		Dokumentasjon, eventuelt flytting.
Askeladden ID 44724 Gravfelt (uavklart) (KM4)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom gjenfunnet.
SEFRAK ID 11270201002 Våningshus (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11270201003 Låve / driftsbygning (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
SEFRAK ID 11270201004 Eldhus (KM5)	X	X	Justering / dokumentasjon, eventuelt flytting.
Geil (uregistrert) (KM5)	X	X	Justering / eventuell dispensasjonssøknad etter kml § 8, 4. ledd, dersom den er automatisk fredet.

*Det er noe usikkert om lokaliteten blir berørt av tiltak.

Tabellen viser konflikt med kjente kulturminner langs de nye veglinjene. Etter nye registreringer (undersøkingsplikten jf. kml § 9) kan dette bildet endre seg betraktelig. Konfliktnivået i tabellen må ses på som et minimum. Eldre bygninger nærme veglinjer går ofte ut av bruk og blir stående til nedfalls. Flere SEFRAK registrerte bygninger i planområdet ligger i og nær veglinjene. Det kan bli aktuelt med riving eller andre tiltak knyttet til disse (dokumentasjon, flytting).

Valg av trasé som har minst innvirkning på kulturminner og kulturmiljø vil gi minst konsekvenser for kulturminneverdiene i området. Forslag til traséjusteringer/avbøtende tiltak går frem av tabellen over.

Valg av rigg- og anleggsområder som har minst innvirkning på kulturminner og kulturmiljø vil gi minst konsekvenser for kulturminneverdiene i området. Forslag til justeringer av rigg- og anleggsområder vil bli gitt for hvert alternativ. En bør søke å legge rigg- og anleggsområder utenom de definerte kulturmiljøene i området, fortrinnsvis legges i gamle masseuttak eller innenfor andre allerede berørte områder.

9 RIGG- OG ANLEGGSSOMRÅDE

Alle rigg- og anleggsområder ligger innenfor tiltaksgrensene, med unntak av ett område like sør for tiltaksområdet på Tasta. For de fleste rigg- og anleggsområdene er det ingen eller små negative konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø, jf temakart for kulturminner og kulturmiljø. Det er imidlertid stort potensial for funn av hittil ikke registrerte automatisk fredete kulturminner innenfor de ulike rigg- og anleggsområdene.

Innenfor KM1 ligger rigg- og anleggsområder knyttet til alternativ 1 i konflikt med automatisk fredete kulturminner (Askeladden id 95494 og 95495). Vegalternativet berører også disse lokalitetene, slik at omfang og konsekvens går frem av vurderinger knyttet til alternativ 1. Rigg- og anleggsområdene medfører ikke ytterligere konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø innenfor tiltaksgrensene.

Rigg- og anleggsområder knyttet til alternativ 3 ligger i konflikt med automatisk fredete kulturminner (Askeladden id 95495) innenfor KM1. Ett riggområde er trukket nærme KM2, og vil ha negativ visuell innvirking på kulturminner innenfor dette kulturmiljøet.

Ut over disse forholdene ligger rigg- og anleggsområdene godt plassert i forhold til kulturminneverdiene i området.

10 VURDERING AV POTENSIAL FOR FUNN AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Det er gjort vurderinger av potensial for funn av hittil ikke registrerte automatisk fredete kulturminner innenfor det avgrensede planområdet. Arkivgjennomgang og befaring ligger til grunn for vurderingene av potensial. Potensialkartet viser vurderingene knyttet til det aktuelle planområdet.

Erfaringer fra funn og arkeologiske undersøkelser viser at steinalderslokaliteter stort sett ligger i strandsonen langs sjø og fjorder, eller i tilknytning til større vann og vassdrag. Avstanden til sjø og vatn i det aktuelle planområdet gjør at potensialet for funn av steinalderslokaliteter er vurdert som lite. Arkivgjennomgangen viser at det er gjort gjenstandsfunn fra eldre steinalder i planområdet, men hovedvekten av funnene er fra yngre steinalder og kan trolig knyttes til den tidlige jordbruksbosetningen i området.

Arkeologiske undersøkelser og gjenstandsfunn viser at den faste gårdsbosetningen i forhistorisk tid og i middelalder stort sett har fulgt samme hovedmønster som i dag i planområdet. Det vil si at spor etter forhistoriske gårder og gårdsbosetning ofte blir funnet nærme dagens bosetning eller i områder med dyrket mark. Synlige spor etter fornminner i og nærme gårdstun eller på innmark er ofte dyrket bort. Under markoverflaten, der ploegen ikke har kommet til, kan det likevel ligge ikke-synlige rester og spor etter forhistorisk bosetning.

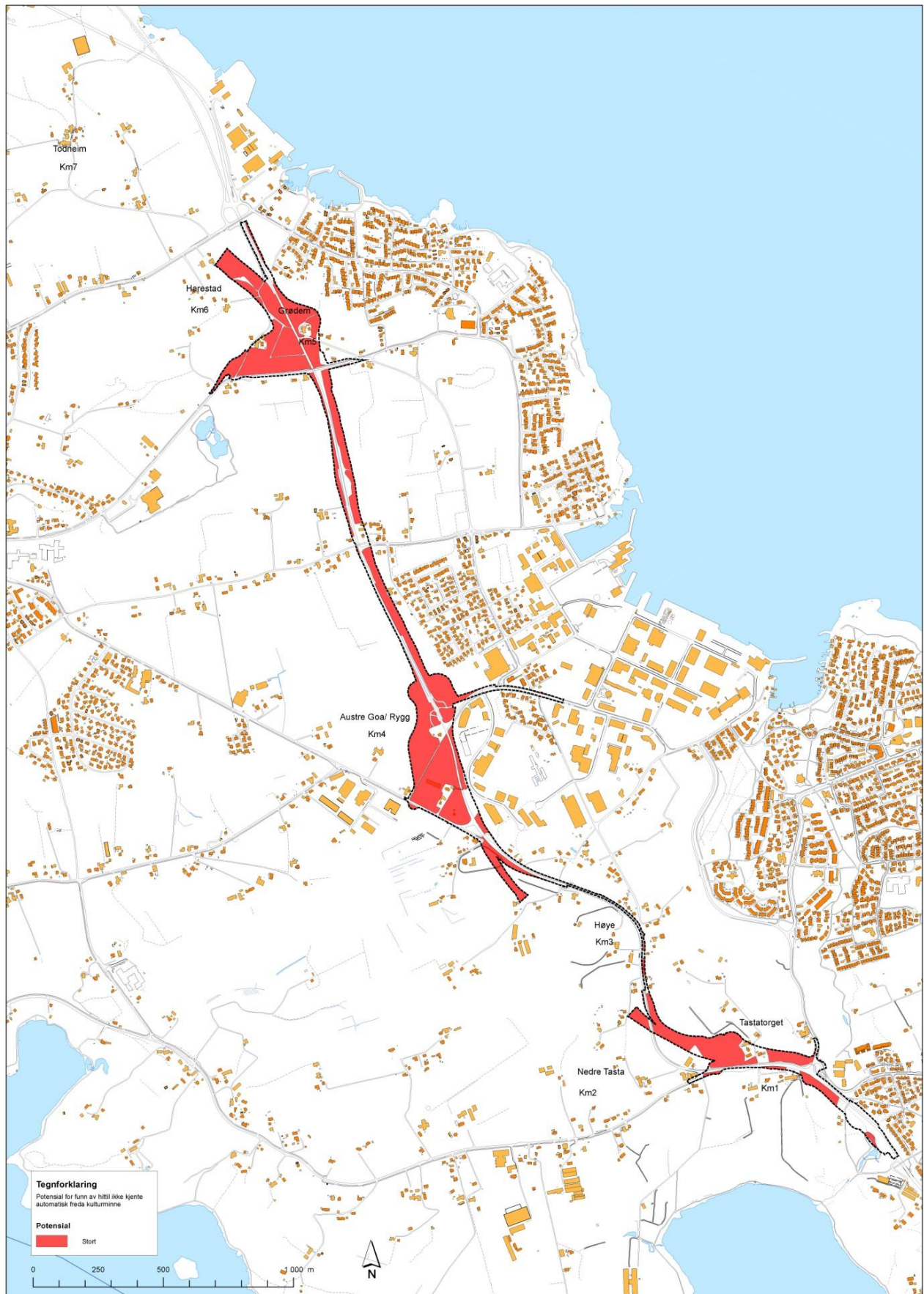
Ved befaringen ble det gjort forsøk på å nyansere potensialvurderingen mellom liten, middels og stort potensial. Dette viste seg å være lite hensiktsmessig, da planområdet generelt ligger i et område med stort potensial for nye funn. I alle områder der planen viser tiltak på opprinnelig grunn, og på dyrket mark, er potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner vurdert som stort.

I deler av planområdet, særlig i sør, har det tidligere blitt utført sjakting (§ 9 undersøkelser) av Rogaland fylkeskommune. Vurderingen av potensial for funn av hittil ikke kjente automatisk fredete kulturminner knyttet til alternativ 1 og 3 er vist på potensialkart.

Potensialkart alternativ 1.

Potensialkart alternativ 3.

11 OPPFØLGENDE UNDERSØKELSER

I tillegg til selve vegtraseen, vil andre tiltak slik som; rigg- og anleggsområder, midlertidige deponi, anleggsveger, mm, kunne utløse krav om arkeologiske registreringer jf. kml. § 9 (undersøkelsesplikten). Det er Rogaland fylkeskommune som har forvaltningsansvar i gjeldene område. I forbindelse med høringen av planprogram har kulturminneforvaltningen signalisert at tiltaket vil utløse krav om omfattende arkeologiske registreringer.

12 LITTERATUR OG KILDER

Statens vegvesen (2006). Håndbok 140. konsekvensanalyser. Oslo. Statens vegvesen.
http://www.vegvesen.no/_attachment/61437/binary/14144

Stortingsmelding 16. (2004/2005). Leve med kulturminner.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/stmeld-nr-16-2004-2005-.html?id=406291>

Kulturminneloven av 9. juni 1978:
<http://www.lovdatab.no/all/hl-19780609-050.html>

Universitetsmuseenes nettportal:
<http://www.unimus.no/>

Arkeologisk gjenstandsbase:
<http://www.unimus.no/arkeologi/forskning/sok.php>

Dokumentasjonsprosjektet:
<http://www.dokpro.uio.no/>

Kulturminnedatabasen Askeladden:
<http://askeladden.ra.no/>

Kulturminnedelplan for Stavanger kommune – <http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Publikasjoner/Kommunedelplan-for-kulturminner-2010-2025/>

Fett, E. og P. Fett. 1941. *Sydvestnorske helleristninger*. Rogaland og Lista. 161 s. Stavanger.

Lindanger, B. 1983. Bygdebok; *Randaberg. Gard og ætt 1. Randaberg kommune*.

Rogaland fylkeskommune. *Arkeologisk rapport for strekningen Mekjarvik – Store Stokkavatn*, Rogaland fylkeskommune (1999).

Rogaland fylkeskommune. *Kulturhistorisk rapport (E39 Smiene-Harestad)*, Rogaland fylkeskommune (2005).

Rogaland fylkeskommune. *Kulturhistorisk rapport (fv 409 Kverneviksveien)*, Rogaland fylkeskommune (2008).

Rogaland fylkeskommune. *Kulturhistorisk rapport (E39 Eiganes-Våland)*, Rogaland fylkeskommune 2008.

Alle bilder, der annet ikke er nevnt, er tatt av Kjell Arne Valvik, Asplan Viak AS.

Informanter:

Linda Julshamn, Rogaland fylkeskommune.

Arnulf Østerdal, Statens vegvesen, Region vest.

Ellen Njøs Slinde, Statens vegvesen, Region vest.

Vedlegg:

1. Temakart kulturminner og kulturmiljø, alternativ 1 i A3 format.
2. Temakart kulturminner og kulturmiljø, alternativ 3 i A3 format.

Statens vegvesen

Region vest
Askedalen 4
6863 Leikanger
(+47) 815 44010
firmapost-vest@vegvesen.no

ISSN nummer